

Slovo má: Mgr. Michaela Buchtová

Vážení členové akademické obce UP,

obracím se na Vás v souvislosti se svou rezignací na funkci předsedkyně AS UP. K této skutečnosti mne vede fakt, že ke dni 31. 8. 1998 končí můj pracovní poměr na Právnické fakultě UP Olomouc. Ke dni 1. 9. 1998 se tedy ruší má příslušnost k akademické obci PF UP.

Hlavní příčinou mého odchodu je změna v osobním životě, která ve svých důsledcích vede ke změně profesního zaměření a k ukončení pobytu v Olomouci. Mým následujícím působištem je město Praha. V této chvíli mohu jen říci, že mé další pracovní působení je mimo resort školství.

K funkci předsedkyně AS UP mohu dodat, že mnohá předsevzetí se podařilo splnit. Např. rozdělení finančních prostředků bylo po mnoha jednáních nakonec schváleno, v souvislosti s přijetím nového zákona o VŠ se postupně pracuje na interních dokumentech UP (Jednání a volební řád AS UP, Statut UP a další). Po stránce organizační jsou to např. nová schránka UP na vrátnici RUP, webové stránky AS UP, Sběrka usnesení AS UP. V rámci chodu sekretariátu AS UP došlo ke zlepšení jeho technického zázemí.

Po dobu svého působení jsem navštívila některá pracoviště UP a seznámila se s jejich chodem (zahraniční oddělení RUP, Centrum interdisciplinárních studií, oddělení personálně mzdové, Centrum distančního vzdělávání UP, Archiv UP). Zúčastnila jsem se konference pořádané regionální agenturou pro střední Moravu, která se týkala vzdělávání v našem regionu. Všechna setkání a jednání byla studnicí zkušeností a dalších podnětů.

AS UP čeká v nejbližší době, v návaznosti na výše uvedené informace, schvalování všech nových dokumentů s ohledem na zák. č. 111/1998 Sb. O vysokých školách. Dojde také k nové volbě samotného AS UP a jeho předsedy.

V tuto chvíli vyslovuji všem členům AS UP své poděkování za práci, které si velmi cením a vážím. Stejně tak se obracím k celé akademické obci UP a přeji jejím členům v nadcházejícím akademickém roce jen to nejlepší.

Mgr. M. Buchtová

Jen několik řádků

Vážení čtenáři,

Váš univerzitní časopis vstupuje tímto školním rokem do svého osmého ročníku a, jak jinak, chtěl by být stále lepším, pohotovějším zprostředkovatelem informací a výměny názorů, které by umožnily průzračnou komunikaci uvnitř univerzity i její vnější prezentaci v (nejen) olomouckém regionu.

I v nadcházejícím ročníku najdete na stránkách Žurnálu UP (každý týden, ve zkušebním období každý druhý týden) zavedené rubriky a kromě nich i některé nové, o které chceme jeho obsah obohatit a učinit přitažlivějším. V této souvislosti opět zdůrazňujeme, že bez Vašich postřehů, námětů, informací a názorů se univerzitní časopis tohoto typu jen stěží obejde. Budeme proto velmi rádi, když se s námi budete podílet na jeho konečné podobě. Vaše příspěvky a informace, stejně jako náměty, dotazy a připomínky učitáme na adrese redakce, prostřednictvím e-mailu, telefonicky nebo osobně. Těšíme se s Vámi na nový společný školní rok a přejeme Vám v něm mnoho úspěchů.

Redakce

Zprávy, informace, oznámení

Fischerovskou přednášku pronese prof. RNDr. V. Pačes, DrSc.

Na svém posledním zasedání v minulém školním roce (15. 6.) schválila Vědecká rada UP jako letošního kandidáta na proslovení přednášky k poctě J. L. Fischera MUDr. Miroslava Holuba. V polovině července t.r. však přišla smutná zpráva: významný český vědec MUDr. Miroslav Holub, imunolog, básník, esejista a publicista zemřel ve věku nedožitých 75 let 14. 7. 1998.

Přednáška k poctě J. L. Fischera, která se uskuteční 11. 11. 1998, pronese prof. RNDr. Václav Pačes, DrSc. (AV ČR), jeden ze zakladatelů oboru molekulární genetiky u nás. V aule Filozofické fakulty UP bude přednášet o nových poznatcích v genetice a o jejich etických aspektech. Prof. Pačes je známou osobností ve vědeckých kruzích domácích i zahraničních. Má pověst výtečného přednášeče, který umí srozumitelně, živě a přesvědčivě přiblížit stav vědění v molekulární genetice široké obci posluchačů.

Prof. Pačes u nás nebude poprvé. Na Lékařské fakultě UP přednášel medikům a post-

graduům v rámci oboru biochemie o metodách syntézy genové DNA.

-mh, mav-

O poezii a vědě

Vím zcela jasně, že touha a energie podnikat nové se mi jeví zcela identické v poezii i v experimentální vědě. Radikálně odlišné jsou mechanismy, cesty a techniky jejich uplatňování. V poezii jde o okamžitý, komplexní proces představování, tvorby imaginativní páteře věci se současným hodnocením. Celý akt se odehrává ve chvíli, nebo už vůbec ne. Něco na způsob akutní srdeční nedostatečnosti. Naopak ve vědě jde o velmi dočasný proces, mnohonasobné konstruování imaginativní stavby, premisy příběhu o tom, jaké by to mohlo být, se vždy mění na poměřování s literárními údaji a danými technickými možnostmi řešení. To, co v poezii probíhá jednou a v minutách, táhne se ve vědě celou sérií intelektuálních podniků, nezbytně z aktuálního výkonu.

Miroslav Holub, 1997

Ve čtvrtek 3. 9. 1998 se uskutečnila pracovní schůzka rektora UP prof. L. Dvořáka a Mons. J. Graubnera, arcibiskupa olomouckého, při které se věnovali řešení majetkoprávních otázek týkajících se některých budov a objektů využívaných Univerzitou Palackého.

-mav-
Foto -tj-

Literární soutěž

Ve snaze povzbudit literární tvorbu studentů a umožnit tvůrcům dialog s posuzovateli jejich práce vyhlášeje rektor UP veřejnou literární soutěž pro studenty Univerzity Palackého v oboru poezie, próza, drama a esej.

Podmínky soutěže: předložit v oboru poezie 5–10 textů, v oboru próza text do 30 stran, v oboru drama text hry, v oboru esej text do 30 stran, a to ve třech kopiích, z nichž každá bude označena jménem, názvem fakulty, ročníkem, studovaným oborem a domácí adresou. (Stranou se míní strojepis či počítačový text o 30 řádcích a 65 úhozech.)

Závěrečný termín odevzdání prací je 31. března 1999.

Za nejlepší práce budou uděleny ceny, a to 1. cena 2.000 Kč, 2. cena 1.500 Kč, 3. cena 1.000 Kč.

Porota nemusí všechny ceny udělit. Ceny se nezdvojují. Soutěžní práce budou hodnoceny odbornou porotou, kterou jmenuje rektor UP. Výsledky soutěže budou vyhlášeny v květnu 1999 a zveřejněny v Žurnále UP. Autoři vítězných prací se zúčastní hodnotícího semináře.

Soutěžní příspěvky zasílejte na adresu: Sekretariát rektora Univerzity Palackého, Křížkovského 8, 771 47 Olomouc. Obálku označte heslem „Literární soutěž“.

Red.

Nabídka ubytování

Správa kolejí a menz UP nabízí studentkám, studentům či studujícím párům ubytování v klidném prostředí nedalekých Bohuňovic.

Jedná se o ubytovnu hotelového typu, třípodlažní, s prostornými třílůžkovými pokoji a se sociálním zázemím v každém podlaží. V blízkosti ubytovny najdete školský a sportovní areál, nedaleko saunu a širokouhlé kino.

Cena: 1 000,- Kč/lůžko/měsíc.

Adresa: Ubytovna Pavilonu, 6. května 616, 783 14 Bohuňovice.

-map-

Otázka pro: RNDr. J. Kvapila, CSc., místopředsedu AS UP

V souvislosti s rezignací Mgr. M. Buchtové na funkci předsedkyně Akademického senátu UP, jehož funkční období končí v květnu 1999, jsme se zeptali místopředsedy AS UP RNDr. J. Kvapila, CSc., kdy se uskuteční volba nového předsedy:

O tom, zda a kdy se bude volit nový předseda Akademického senátu UP, rozhodne zasedání AS UP, které se uskuteční 7. 10. 1998. Do té doby se však ještě sejde předsednictvo AS UP, které bude projednávat návrhy případných kandidátů na tuto funkci.

-mav-

Zprávy, informace, oznámení

Cena Klubu absolventů a příznivců UP

Klub absolventů a příznivců UP upozorňuje, že termín přihlášek do soutěže pro pregraduální a postgraduální studenty UP v oblasti vědeckého výzkumu a badání je **15. 9. 1998**.

Podmínky soutěže:

1) Věk do 35-ti let vč.
2) Publikace (separátní výtisk či xerokopie) nebo strojepis práce s potvrzením redakce časopisu o přijetí práce do tisku. Publikace v impaktovaném časopisu je bonifikována.

3) Student UP je prvním nebo jediným autorem práce.

Autor oceněné práce obdrží odměnu 2–3 tisíce Kč. Cena Klubu bude předána rektorem UP na slavnostním zasedání vědeckých rad UP v listopadu t.r.

Přihlášku s jedním výtiskem práce je nutno předat do uvedeného data, nejlépe osobně, prof. RNDr. M. Hejtmánkovi, DrSc., Ústav biologie LF UP, Hněvotínská 3, 775 15 Olomouc, tel. 563 2163.

-red-

Děkan Přírodovědecké fakulty UP v Olomouci vypisuje

konkurzní řízení

na obsazení míst:

– dvou profesorů pro obor matematická analýza

– profesora pro obor fyzika kondenzovaných látek a akustika

– profesora pro obor anorganická chemie

– asistenta nebo odb. asistenta pro katedru geografie

– profesora nebo docenta nebo odb. asistenta pro obor ekologie

Požadavky: profesor nebo docent v oboru, splnění podmínek podle Zák. č. 451/1991 Sb.

Kvalifikační předpoklady: u prof. a doc. jmenování v přísl. oboru, VŠ vzdělání v přísl. oboru, praxe a publikační činnost v oboru, morální a občanská bezúhonnost.

Přihlášku doloženou životopisem, osobním dotazníkem, doklady o vzdělání, přehledem odborné praxe a seznamem publikační činnosti zašlete do čtyř týdnů po zveřejnění v tisku na osobní oddělení PřF UP, tř. Svobody 26, 771 46 Olomouc.

Doc. RNDr. Jan Lasovský, CSc.,
děkan PřF UP

Stručně

Ve dnech 1. – 3. 9. proběhl **38. sjezd České anatomické společnosti**. Konferenci, která proběhla v prostorách Teoretických ústavů LF UP, pořádal Ústav histologie a embryologie a Ústav normální anatomie LF UP.

***

Ústav teorie a praxe ošetrovatelství LF UP uspořádal ve dnech 3. – 4. 9. první mezinárodní konferenci ošetrovatelství v Olomouci. Konference s názvem **Vývoj ošetrovatelské teorie, praxe a vzdělávání po roce 1989 v ČR, střední Evropě a ve světě** proběhla ve Velké Bystrici.

***

I. chirurgická klinika Lékařské fakulty Univerzity Palackého uspořádala v době od 9. – 12. 9. v Mariánských Lázních **Petrivalského-Rapanův chirurgický den**.

***

Katedra romanistiky FF UP pořádala ve dnech 10. – 11. 9. **IX. setkání romanistů ČR se zahraniční účastí**. Kromě zástupců z České republiky se setkání účastnili hosté ze Slovenska a Polska.

***

Ve středu 16. 9. 1998 se seje **Kolegium rektora UP**, které projedná stav implementace zákona o vysokých školách, přípravu výzkumných záměrů a další otázky.

***

Ve dnech 10. – 12. 9. se na FF UP konal mezinárodní psychologický sjezd **Olomoucké psychologické dny**.

***

Fakulta tělesné kultury UP byla pořadatelem mezinárodní konference, která pod názvem Pohyb a zdraví proběhla 11. – 14. 9. na FTK.

-map, mav-

Na UP přijato 2 900 studentů

dokončení ze str. 1

váním ještě pozměněn. Přírodovědecká fakulta otevřela v tomto akademickém roce nový obor matematika-výtvarná výchova, o který byl oproti předpokladům větší zájem. Otevření nového oboru se také připravuje na Filozofické fakultě. Vedle již úspěšně fungujícího bakalářského studia jazyků v kombinaci s aplikovanou ekonomikou se připravuje otevření oboru sociální práce.

Univerzita Palackého do budoucna nebude zvyšovat počet pregraduálních studentů. Jiná situace je ovšem u studentů postgraduálních, jejichž počty se všech sedm fakult olomoucké univerzity snaží zvyšovat.

Univerzita Palackého – počty přijatých studentů na jednotlivých fakultách pro r. 1998/99

	Počet přihlášek	K přijímacím zkouškám se dostavilo	Přijato
PF	2 597	1 887	125
FF	5 893	4 027	563
PdF	4 021	3 377	768
FTK	1 438	1 027	260
PřF	2 619	1 834	754
LF	1 524	1 002	270
CMTF	267	241	160
Celkem	18 348	13 383	2 900

(Čísla zahrnují všechny formy studia. Během září se mohou ještě změnit, konečný počet studentů, kteří nastoupí ke studiu na UP, bude znám po ukončení zápisu. V tabulce neuvádíme počet přijatých studentů ze Slovenské republiky.)

M. Poláková

Proč probíhají přijímací zkoušky převážně písemně?

Dotaz je celkem snadno zodpověditelný. Totiž vyzkoušet a objektivně posoudit ústně během krátké časové lhůty přijímacího řízení zhruba třináct a půl tisíce uchazečů je snad i pro kouzelníky nad lidské síly. Považte, po studiu na Právnícké fakultě UP letos dychtilo tisíc osm set sedm zájemců, z nichž zájásalo nad zněním doporučeného dopisu, jež spravoval o přijetí, pouze sto dvacet pět. Proděkanka pro studijní a pedagogické záležitosti Mgr. L. Lochmanová potvrdila, že při tomto kvantu hlásících se na olomoucká práva není možné ústní přijímací zkoušky zajistit. V tzv. písemné řadě přijímacího řízení krátké historie olomoucké Právnícké fakulty je černou ovčí jen rok 1991. Tehdy se

snažilo uspět šest set jedna zájemců, v testech písemných i ústních.

Těžko by probíhaly přijímací zkoušky ústní formou také např. na Filozofické fakultě. Její děkan doc. V. Řehan zmínil na nedávné tiskové konferenci, že k ústním pohovorům fakulta vyzve vždy jen ty, kteří prošli sítí písemných testů nejúspěšněji.

Písemné zkoušky jsou charakteristické pro přijímací řízení i na zbylých pěti fakultách. A protože o jakékoli změně není důvodu uvažovat, měli by se ti, jejichž hlavní silou je mluvený projev, zdomalovat i ve slově psaném. V případě opačném mají prostě smůlu.

-map-

Slavnostní zahájení akademického roku

P. F. Hylmar SJ a Vysokoškolské katolické hnutí oznamují, že slavnostní zahájení nového akademického roku s otcem arcibiskupem Janem Graubnerem se uskuteční u Panny Marie Sněžné 30. 9. v 19 hod.

„Nultá“ studentská mše sv. proběhne také o týden dříve, ve středu 23. 9. 1998 v 19 hod.

Red.

Kuras o páte

Filozofická fakulta UP zve na tradiční setkání s osobnostmi, tentokrát s britsko-českým publicistou a spisovatelem B. Kurasem.

Debata, která se uskuteční **25. 9. v 17.00 hod. v aule FF UP**, je spojena s autogramiádou.

Benjamin Kuras – absolvent anglistiky a bohemistiky FF UP, který po sovětské okupaci Československa emigroval do Velké Británie. V letech 1969–1988 působil v BBC. Od r. 1972 publicista, překladatel, spisovatel a dramatik s osobitým humorem, nesoucím pečť autorových dadaistických literárních počátků v olomoucké studentské FLP revue. Nominován na prestižní literární cenu IMPAC Dublin 98. V češtině vydal: Češi na vlásku (1966), Business je byznys (1997), Anglie je na houby (1997), Jak přežít padouchy (1998).

Moderuje PhDr. Zdeněk Pospíšil, CSc.

(Kurasovy knihy, které jsou dosud na skladě, můžete zakoupit v knihkupectví Student-centrum nebo v den setkání s autorem před aulou FF UP)

Red.

Zprávy, informace, oznámení

AFO '99: změna času a místa

Příští ročník Academia filmu Olomouc se uskuteční ve dnech 3. – 6. 5. 1999 v prostorách bývalé tereziánské zbrojnice (Informační centrum UP), v areálu Rektorátu UP a Filozofické fakulty UP. Žurnálu UP to sdělil PhDr. J. Schneider, kterého prorektor UP J. Schulz na zatím poslední schůzce přípravného výboru uvedl do funkce ředitele festivalu. Jak dále PhDr. Schneider uvedl, rozhodnutí o změně místa konání AFO '99 vzešlo ze snahy přiblížit festival veřejnosti a zasadit jej do středu zdejšího akademického života v duchu znění podtitulu příštího ročníku, který nese název *Otevřená univerzita*. Hlavní filmové projekce by měly proběhnout ve filmovém sále FF UP, videofórum, prezentace CD-ROM a další akce v areálu zbrojnice. Z hlediska vzdálenější perspektivy jde však podle slov dr. Schneidera o prozatímní řešení, neboť v budoucnu by mělo být festivalové dění soustředěno do prostor rekonstruovaného objektu bývalého jezuitského konviktu. Součástí festivalu bude také doprovodný program obohacený o vedlejší projekce, profily autorů a producentů a o semináře ke konkrétním tématům, přičemž životaschopnost by měl plánovaný akcím dodat především aktivní přístup jejich organizátorů i účastníků již v průběhu příprav. Ve snaze zvýšit přitažlivost festivalu a oživit jeho průběh hodlají organizátoři příštího ročníku AFO zajistit také účast většího počtu samotných tvůrců soutěžních i nesoutěžních snímků. V tomto směru již byla zahájena spolupráce s organizací filmových a televizních pracovníků (FITES), s Českou televizí a dalšími partnery. Změny v koncepci či statusu festivalu by podle vyjádření dr. Schneidera neměly překročit rozsah dílčích zásahů při detailním zpracování konečné podoby 34. ročníku Academia filmu Olomouc.

-mav-

Univerzita Palackého ve studijním roce 1998/99

dokončení ze str. 1

vhodné formy studia), analyzovat sociální, ekonomické, kulturní a politické trendy a upozorňovat na jejich případná rizika, rozvíjet výukovou a badatelskou interdisciplinaritu a transdisciplinaritu, učit studenty učit se, učit je nezávislému myšlení a kritické analýze studovaných jevů. To vyžaduje nejen vysokou míru autonomie univerzity a rozsáhlé akademické svobody (mimořádně náš nový zákon o VŠ je v tomto směru ve srovnání s jinými evropskými zeměmi progresivní), ale zároveň poroste tlak na kvalitu učitelů, studentů, všech zaměstnanců univerzity na kvalitu, variabilitu a otevřenost studijních programů, na další rozšiřování mezinárodní spolupráce a výměny studentů a učitelů. Diverzifikace finančních zdrojů nás povede k tomu, že více pozornosti bude třeba věnovat rozvoji partnerství a zainteresovanosti na rozvoji univerzity nejen se sférou politickou (vláda, parlament, regionální a městské úřady), ale i s medií, rodinami studentů a celým světem práce (firmy, banky, veřejné společnosti, nadace aj.).

Na závěr mi dovolu, vážené kolegyně a vážení kolegové, popřát Vám do nového studijního roku stále zdraví, hodně elánu, ale i dostatek klidu a hodně osobních a pracovních úspěchů. Studentům pak přeji výborné učitele a učitelům schopné a zvidavé studenty.

Prof. RNDr. Lubomír Dvořák, CSc.,
rektor Univerzity Palackého

Pilotní projekty

Vlastivědná společnost REGIO v Klatovech ve spolupráci s Okresním muzeem v Klatovech připravila pro rok 1998 pokračování pilotních projektů **Mládež na pomoc kulturnímu dědictví a Ekologická výchova na školách okresu Klatovy** na detašovaném pracovišti klatovského muzea v Chanovicích u Horažďovic.

Podle vašeho zájmu a konkrétních podmínek pomůžeme při řešení dílčích projektů:

- archeologický výzkum zámku v Chanovicích,
- výzkum osídlení Černíčského potoka,
- očista a konzervace sbírkových předmětů,
- bibliografické zpracování výročních zpráv středních škol,
- zpracování kolekce kramářských tisků,
- třídění archivních materiálů,
- soupis, základní očista a konzervace mobiliářů kaplí,
- realizace Expozice lidové architektury,
- sanace zámečského parku v Chanovicích.

Termíny: 18. – 20. září 1998, 9. – 11. října 1998, 23. – 28. října 1998

Red.

Za profesorem Kostřicou

Dne 21. 7. zemřel profesor Kostřica. Bylo mu šedesát pět let. Celá dlouhá léta se zabýval klasikou ruskou literaturou. Jeho doménou byli autoři, kteří byli všeobecně pokládáni za tzv. druhou řadu. Ale to jen proto, že tvořili v mimořádně silném souhvězdí ruských spisovatelů druhé poloviny 19. století. Také profesor Kostřica, byt uznávaný odborník, byl celá léta v „druhé řadě“ naší literární vědy, ale to jen proto, že první řada „akademiků“ vyvolávala spíše mrazení v zádech. A možná, že jako trpěný asistent prožil svým způsobem nejšťastnější dobu. Jako žák prof. Králíka, prof. Ilka a prof. Isačenka měl neobyčejný dar přesně formulovat myšlenku, dovedl naznačit nejjemnější nuance literárního textu. Prof. Kostřica na rozdíl od těch, kteří o literatuře také psali, literaturu cítil. Když po r. 1989 vystoupil z politického stínu, měl za sebou monografie o Garšinovi, Pomjalovském, Leskovovi, dlouhou řadu studií o ruské klasické literatuře, řadu úspěšných vystoupení na konferencích špičkové úrovně. Ale především měl kolem sebe studenty. Celé generace olomouckých rusistů asi nikdy nezapomenou na jeho přednášky o Gogolovi, kde osobitým a nenapodobitelným způsobem líčil komické krůčky figurek ukrajinské vesnice, děsivé pády Dostojevského postav, majestátní Tolstého prózy a absurditu Čechovova dialogu. Zvláštní prolínání komiky a tragiky patřilo k celkovému vidění světa profesora Kostřici. Kostřicův výklad literatury byl osobitým postojem k životu.

Prof. Kostřica měl dar sdělovat jiným to, co věděl. Studenti se v jeho pracovních scházeli na seminářích i potom, jen tak pro radost. Kromě podivuhodných příběhů z historie fakulty, nejroztodivnějších kousků lidského panoptika, zazněla tu a tam a jakoby mimochodem slova, která náhle a mžikově nasvítla vyšší řád věcí.

Prof. Kostřica byl jedním z prvních polistopadových prorektorů naší univerzity a vedoucím Katedry slavistiky na její Filozofické fakultě. Byl sportovec tělem i duší, na fakultu jezdil na kole a ráno běhal v parku. Obdivoval krásu fotbalového umění a dovedl ocenit chuť prvotřídního bílého vína. Do posledních dnů se zajímal o dění na fakultě tak, jako se celý svůj život zajímal o lidi. Na jeho psacím stole příznačně zůstaly poznámky o datech narození jeho blízkých kolegů a dopis do Glasgova známému specialistovi na Garšina. S jeho ži-

Informace na Internetu

Akademické informační centrum (AIC) – společný projekt Open Society Fund Praha a Vzdělávací nadace Jana Husa – právě realizovalo uvedení své nové internetové stránky, jejíž obsah by měl usnadnit orientaci a poskytnout základní informace vysokoškolákům, absolventům vysokých škol a všem, kdo chtějí vycestovat na studijní nebo výzkumný pobyt na zahraniční vysokou školu. Na internetové adrese <http://www.ecn.cz/aic> lze získat informace o poslání AIC včetně druhu poskytovaných služeb, seznam publikací o studiu v zahraničí, přehledné informace o studiu ve 14 zemích světa, časový harmonogram přijetí na zahraniční vysokou školu, informace o testech a odkazy na další poradenská centra, databázi stipendií, všeobecný přehled o studiu na vysokých školách v České republice s odkazy na jednotlivé instituce, adresář letních škol pro cizince aj.

AIC sídlí na adrese Stará radnice, Radnická 8, P. O. Box 735, 663 35 Brno, tel. +5-422 13 14, e-mail: janhus@janhus.anet.cz.

Red.

votem byl spjat smích a humor. A ten ho neopouštěl ani v posledních chvílích, kdy těžké rány dopadaly na jeho rodinu i jeho samého. Nebylo však v jeho lidských silách ubránit se úderu konečnému.

Snad ještě osobní dovětek. Kdysi jsme se loučili před vánočními na tmavé fakultní chodbě. Napřáhl ke mně pravici a ve tmě mě na to upozornil: „Podávám ti ruku.“ A teď Ti, drahý příteli, podávám a tisknu ruku já. Na rozloučenou. Tentokrát ruku podanou z opravdové a definitivní tmy. Nelze pokračovat, pokračujeme.

PhDr. Z. Pechal, CSc.,
Katedra slavistiky FF UP

Zemřel RNDr. Zdeněk Kupka, CSc.

Začátek zimního semestru začal na Katedře experimentální fyziky PŘF UP velmi smutně. Dne 28. července nás náhle a neočekávaně opustil náš spolupracovník a milý kolega, pan RNDr. Zdeněk Kupka, CSc.

RNDr. Z. Kupka, CSc., nastoupil na Přírodovědeckou fakultu UP, Katedru experimentální fyziky v šedesátých letech, na počátku jejího rozvoje. S iniciativou sobě vlastní se zúčastnil budování katedry a jeho láskou se stala výuka a práce se studenty. Vychoval stovky učitelů fyziky, kteří budou jistě vzpomínat na jeho demonstrační pokusy i přitažlivý výklad. Otevřenost a pochopení pro studenty a mladé lidi mu zůstaly po celou dobu života až do jeho neočekávaného odchodu. Nikdy neodmítl pomoc, byl-li o ni kýmkoliv požádán.

Jeho hodnoty profesní a lidské tvořily vzácnou jednotu a mnozí z nás si teprve po jeho odchodu uvědomí význam jeho dlouholeté práce ve výuce, vysokoškolských odborech, rozvrhové komisi a při spolupráci se středními školami. Každá jeho pracovní činnost byla vždy provázena obrovskou vitalitou, entuziasmem a byla konána s plným nasazením bez ohledu na vnější ocenění, které při své skromnosti nikdy nečekal. Jeho přátelé, spolupracovníci a kamarádi vědí, že fyzika a práce s lidmi nebyla jen jeho povoláním, ale především celoživotním koníčkem. Pro katedru a všechny, kteří ho znali a měli rádi, bude obtížné se vyrovnat s prázdnotou, která vznikla jeho odchodem.

Pracovníci Katedry experimentální fyziky, PŘF UP

Události

Konference

XI. DIDMATTECH '98

Vstup do druhého desetiletí tradice konání vědecko-odborné konference DIDMATTECH patřil Katedře technické výchovy PdF UP jako hlavnímu pořadateli.

V pořadí jedenácté setkání odborníků z oboru technických materiálů a technologií včetně vzdělávací a informační technologie se uskutečnilo ve dnech 24. – 25. 6. 1998 na PdF UP ve spolupráci se Slovenskou společností propagace vědy a techniky, pobočkou VTS při Univerzitě Konštantína Filozofa v Nitře, Katedrou technické výchovy FPHV Prešovské univerzity, Ústavem didaktické technologie Pedagogické fakulty UKF Nitra a Střední průmyslovou školou strojnickou v Olomouci.

Vědecký garant konference prof. ing. J. Stoffa, DrSc., otevřel jednání účastníků z jedenácti zemí, které v přednesené úvodní studii o vztahu člověka a techniky jako mostu do moderní Evropy pozdravil děkan PdF UP doc. RNDr. J. Šteigl, CSc.

Za aktivní účasti významných odborníků, mezi něž vedle delegátů pořádajících institucí patřil např. rektor VŠPg v Hradci Králové doc. ing. P. Cyrus, CSc., prof. ing. M. Šefara, CSc. (PU Prešov), prof. ing. M. B. Sulla (PU Tula), prof. B. Abersek (University of Maribor) aj., vyslechli zájemci erudované přednášky z uvedených oblastí. Z pozvaných přednášejících to byla zejména témata *Polymery se speciálními vlastnostmi* (prof. dr. hab. ing. T. Prot, PR Radom), *Plazmová technologie* (prof. RNDr. K. Kapoun, CSc., děkan PdF OU Ostrava), *Materiály v systému všeobecného vzdělávání* (prof. ing. J. Stoffa, DrSc., a doc. PaedDr. J. Kropáč, CSc., PdF UP Olomouc).

Na společnou část setkání navazovala rozsáhlá činnost deseti sekcí, jejichž existenci si vynutil rekordně vysoký počet přihlášených příspěvků. Tato skutečnost je podmíněna koncepcí konference, která se zaměřuje na oblast materiálů a technologií v nejširším smyslu, zahrnuje také informační a vzdělávací technologie a podporuje tak interdisciplinární vědecko-technické a vzdělávací vztahy. Svou specifickou orientací na výuku materiálů a technologií na různých typech škol je jedinečnou ve světovém měřítku. K jejím zvláštnostem patří např. i plnohodnotná účast talentovaných studentů a doktorandů, poprvé byla také jedna z jejích sekcí věnována i problematice handicapované mládeže.

Prezentace aktuálních výsledků vědecké a odborné práce vědeckých, výzkumných, výrobních a školských pracovišť poskytuje zájemci pro hlubší interakční ovlivnění a studium všech výše uvedených subjektů v širokých vzájemných souvislostech. Svědčí o tom stále se zvyšující počet účastníků. I když mezi nimi tradičně převládají zástupci vysokých škol z ČR a SR, rozrůstá se i zastoupení dalších vysokých škol ze zahraničí a zejména tuzemských i zahraničních neškolských vědecko-výzkumných pracovišť (Společná laborator optiky UP a Fyzikálního ústavu ČAV Olomouc, Třinecké železářny, a.s., Ústav materiálů a mechaniky strojů SAV Bratislava, Institut terotechnologií v Radomí, aj.) a českých výrobních podniků (Fatra a.s. Napajedla, Nová Huť a.s. Ostrava).

Konference DIDMATTECH 98 splnila proklamované cíle a svými scientometrickými parametry předčila dosavadní ročníky (14 vysokoškolských profesorů, 14 doktorů věd, 46 docentů, 91 kandidátů věd, Dr. nebo Ph.D.).

Za sponzorské materiály patří díky vedení VUKI a.s. Bratislava a Ferony Olomouc.

PhDr. I. Procházková, CSc.,
Katedra technické výchovy PdF UP

Společnost pro vědy a umění

Letos už po devatenácté se sešel, tentokrát v Bratislavě, světový kongres SVU – Společnosti pro vědy a umění, která od roku 1958 sdružuje přes 2000 českých a slovenských exulantů (a od roku 1989 také členy z tuzemska).

Od svého založení si SVU kladla za cíl uchovávání kulturního bohatství vytvořeného Čechy a Slováky v období studené války, budování mostů, které by spojovaly generace minulé s přítomnými a do budoucna navazovaly vztahy svobody a demokracie zprerhané komunismem. SVU se tak zapojovala do ideologického boje o duši člověka, v duchu představy Palackého: „Kdykoli jsme vítězili, bylo to spíše pracujících síly mravní a duchovní. Národy žijí a umírají se svou kulturou. Mravní vzestup podporuje i svobodu politickou.“

Historie SVU je spjata s životními osudy řady významných osobností české a slovenské vědy a kultury. Jejím prvním předsedou byl Václav Hlavatý, matematik světového věhlasu navazující na dílo Alberta Einsteina. Členy SVU byli a jsou lingvista Roman Jakobson, dirigent Rafael Kubelík, malíř Oskar Kokoschka, literární vědec René Wellek, klavírista Rudolf Firkušný – ale také Václav Havel, Milan Kundera, Jaroslav Seifert a Eugen Suchoň. Těžiště SVU je ve Spojených státech a Kanadě, kde pracuje většina jejích místních skupin.

SVU vydává členský časopis *Zprávy* a další periodika: *Proměny-Preměny (Metamorphoses)* a půlročník *Kosmas*; za dobu své existence vydala SVU na 80 knih, kongresových sborníků a dalších publikací. Každý druhý rok je pořádán světový kongres; poslední čtyři byly v letech 1992, 1994, 1996 a 1998 pořádány v Praze, Brně a Bratislavě.

Zahranční studenti si osvojovali češtinu

Letní škola slovenských studií byla zahájena 27. 7. 1998. Po rozdělení studentů vstupním testem začal téměř měsíční maraton osvojení si českého jazyka. Nabíjený program začínal denně v 8.45 dopolední výukou, pokračoval předpolední konverzací doplněnou po polední přestávce dalšími přednáškami či semináři. Přednášelo se o některých vývojových tendencích v současné češtině, o češtině ve střeoevropském jazykovém kontextu, o současné situaci v česko-slovenském bilingvistu, o nových osobnostech současné české literatury i o dějinách Olomouce či Bohumilu Hrabalovi v kontextu české literatury. Každé úterý, středu či čtvrtek nechyběl český film, kterým si zahraniční posluchači letní školy doplňovali své všeobecné znalosti o české kultuře. Posluchačům, kterých se sešlo zhruba sedmdesát, byl také představen český a moravský písňový folklór, lidové písně či poetika nadávek v české literatuře.

Jak uvedla přednášející PhDr. M. Hádková, všeobecně nejvíce potíží činí zahraničním studentům délky, přízvuky, některé tvary, skloňování a časování. *Záleží ovšem na tom, jestli jsou to Slované, zda-li se jedná o Evropany... Např. Američanům dělá velké potíže gramatika, lidem z Asie či Afriky činí navíc problém i písmo. Největší problémy jsou ale ve fonetice. Myslím, že pro anglicky mluvící jsou velkou potíží hlásky c a k. U Arabů, ale i u Rakušanů je problémem také rozlišování p a b. U Japonců, Korejců pak r a l, uvedla přednášející, kterou si studenti nemohli vynachválit. PhDr. M. Hádková, každoročně přednášející nejpokročilejším studentům, byla s úrovní znalostí letošních posluchačů spokojena. *Od zahraničních bohemistů, kteří se věnují jiné oblasti jazyka než já, se občas i učím. Např. letos jsem se od jedné zahraniční bohemistky**

Od pádu komunistického režimu podporuje SVU demokratický rozvoj v Česku a na Slovensku při budování svobodné společnosti; jde o podporu materiální a intelektuální, formou seminářů a workshopů. SVU považuje za svou povinnost péči o české a slovenské exulanty a jejich kulturní dědictví; podporuje kontakty krajanů na obou stranách Atlantiku. Značně úsilí vyvíjí SVU na podporu českých a slovenských studentů v zahraničí a cizinců, odborně se zajímajících o českou a slovenskou kulturu.

Jubilejní, 20. světový kongres SVU se bude konat v roce 2000 ve Washingtonu, D.C. Do této doby bude předsedou SVU profesor Milošlav Rechcigl, který jí předsedal i v minulém období. Do výboru SVU byli zvoleni i zástupci z Česka a Slovenska – rektor ČVUT profesor Petr Zuna a profesor Alexander Tkáč.

Pobyt mezi krajanými vytváří prostředí, v němž se perfektní odbornost demonstrovaná v přednáškách kongresu doplňuje s nostalgií při hledání slov národních písniček. Životní kořenů národa si uvědomíme i při poznámce o tom, že k důležitým kulturním akcím texaských Čechů patří zabíjačka, anebo při rozhovoru s australskými krajanými, kteří mají svou místní skupinu nejen na východním pobřeží v Sydney, ale i na dalekém australském západě v Perthu.

Neboť i tohle poznání může v člověku upevňovat vědomí, že každý z nás je povinen přispívat svou vlastní českou troškou do světového mlýna.

Stanislav Komenda

náhodou dovedla, co to znamená být ženou v koutě. Je to žena, která je v šestinedělí.

Ludmila Danylenková, absolventka slavistky Kyjevské univerzity a posluchačka letošního LSSS uvedla, že si na olomoucké LSSS připadá jako v rekreačním středisku. *Letní školy slovenských studií se účastním podruhé a moc se mi zde líbí. Upřednostňuji rodinnější atmosféru, která na podobné škole v Praze není. S obsahem výuky jsem také spokojena a chtěla bych dodat, že PhDr. M. Hádková perfektně ovládá výuku češtiny pro cizince, uvedla paní Danylenková, která by se v příštím roce chtěla do Olomouce vrátit.*

O tom, jak „letní posluchači UP“ uspěli, či co vše se dovedli, ukázal závěrečný test, po němž už následovalo jen hodnocení.

M. Poláková, foto T. Jemelka

Události

Letní škola rozvojové pomoci a spolupráce

Na rozvojovou a humanitární pomoc vyčleňuje Česká republika ze státního rozpočtu něco přes 300 milionů Kč ročně. Je to asi 0,02% hrubého domácího produktu. Nejštědřejší státy, jako např. Holandsko, Dánsko, Norsko a Švédsko věnují na rozvojovou pomoc kolem 1% z hrubého domácího produktu. V našich podmínkách by tomu odpovídalo přibližně 12 miliard Kč ročně. Nejde však jen o výši prostředků, ale i o schopnost jejich efektivního využití. S těmito a dalšími souvisejícími problémy se seznámili účastníci *Letní školy rozvojové pomoci a spolupráce*. Proběhla v aule FF UP ve dnech 23. – 29. 8. a uspořádalo ji Centrum interdisciplinárních studií UP ve spolupráci s Ministerstvem zahraničních věcí ČR a Programem OSN pro rozvoj (UNDP), který týdenní běh také uhradil.

Cílem prvního ročníku, kterého se účastnilo na 180 zájemců z celé České republiky, byla podpora a propagace českého programu rozvojové pomoci a spolupráce. Účastníci školy se setkali a diskutovali s představiteli vládních i nevládních organizací, zabývajících se rozvojovou a humanitární pomocí, např. Ministerstva zahraničních věcí ČR, Bohemia Corps, Nadace při České televizi Člověk v tísni, Nadace Volonté, Českého náborového střediska technické pomoci OSN a další.

V závěru *Letní školy rozvojové pomoci*, která se díky velkému zájmu pravděpodobně uskuteční i v příštím roce, obdrželi účastníci osvědčení, které jim může pomoci při uplatnění v aktivitách rozvojové a humanitární pomoci poskytované ČR.

(Další informace o *Letní škole rozvojové pomoci a spolupráce* přineseme v příštím čísle.)

M. Poláková
Na snímku T. Jemelky ing. J. Jesztrebi,
ředitel Nadace Comenius

O výchově k demokracii, konstitucionalismu a občanství na PdF

Pedagogická fakulta UP společně s univerzitou v americké Iowě, pražskou Karlovou univerzitou a velvyslanectvím USA uspořádali ve dnech 24. – 27. 8. *Letní školu pro učitele občanské výchovy a základů společenských věd* na téma „Výchova k demokracii, konstitucionalismu a občanství“. Letošního, již pátého ročníku se společně s asi stovkou zájemců zejména z řad pedagogů účastnila i kulturní atašé velvyslanectví USA v Praze Deborah McGeehonová.

Pořadatelé školy připravili účastníkům celou řadu zajímavých přednášek, a tak posluchači diskutovali např. o demokratickém vývoji v zemích střední a východní Evropy, historickém vývoji soužití Čechů a Slováků či o životě romské menšiny. Na programu byly i metodické přednášky pro učitele občanské výchovy, o jejichž situaci se PaedDr. M. Hrachovcová z Katedry občanské výchovy PdF UP vyjádřila: *Domnívám se, že občanská výchova je v současné době ve velmi problémové situaci. Podle mne by to měl být stěžejní předmět, který vychovává občany. V našem školství mu bohužel není toto postavení dáno. Přestože naše fakulta by mohla říci, že produkuje kvalitní učitele občanské výchovy, mnozí z nich místa nedostanou. Hlavní kámen úrazu je v tom, že se jedná o jednohodinový předmět a většina ředitelů základních a středních škol jím doplňuje únavky. Občanská výchova je tudíž ve velkém měřítku přednášena neaprobovaně. Právě těmto neaprobovaným pedagogům se*

snážíme pomoci. Letní školu tedy pořádáme hlavně proto, abychom pomohli ke zkvalitnění výuky občanské výchovy.

Už druhým rokem hradí letní školu univerzita v Iowě, která vypracovala projekt, na jehož základě byly v USA zpracovány učebnice občanské výchovy. Jak dále PaedDr. M. Hrachovcová uvedla, sami kantoři se podílejí na tvorbě programu letní školy. Každým rokem totiž vyplňují anketu, v které hodnotí podnětnost všech přednášek a workshopů. Navrhují, co by chtěli či koho by chtěli slyšet a kterou tematiku považují za přínosnou.

M. Poláková
Na snímku T. Jemelky PhDr. I. Kamenc

Letní škola věnovaná posluchačům středních škol

Čtyřiapadesát studentů českých i zahraničních středních škol se v době od 4. do 24. 7. účastnilo v pořadí již pátého ročníku *Olomoucké letní školy 1998*. Program, který byl zčásti hrazen z grantu Informační služby USA (USIS) a zčásti z příspěvků studentů, je každoročně součástí mezinárodního projektu CIVITAS. Na Univerzitě Palackého, v jejichž učebnách a laboratorních semináři probíhaly, bylo tak v prázdninovém čase možné potkat nejen posluchače některých českých gymnázií, ale také středoškolské z šestnácti různých států (Kazachstánu, Jemenu, Maďarska, Moldávie apod.). „Letním posluchačům olomoucké univerzity“ přednášeli pedagogové jednotlivých fakult UP, tři zahraniční lektori ze Severní a Jižní Karolíny a několik externistů. Jak uvedla jedna z vyučujících PhDr. I. Mrozková, která se podílela také na organizaci letní školy, snažili se pedagogové poskytnout studentům určitý náhled na obor, o který projevíli zájem a který by rádi v budoucnu studovali na uni-

verzitě. *Soustředili jsme se na obory ekologie, úvod do studia lékařství, sociologie, politologie a základů práva a ekonomie, řekla PhDr. Mrozková. Úroveň znalostí středoškolských studentů označila za velmi dobrou, výborně ohodnotila znalosti, hlavně jazykové, zahraničních studentů. Čeští studenti stále nejsou zvyklí komunikovat anglicky. Trvá jim podstatně déle, než se rozmluví. Na druhé straně nutno podotknout, že mají velmi dobrý písemný projev, dodala PhDr. Mrozková.*

V porovnání s minulými ročníky se přesto letos živěji debatovalo, studenti si ověřovali schopnosti argumentace a vedení diskuse na různá citlivá témata (drogy, feminismus, reformy ve školství apod.) a vyměnili si své názory na lokální i globální problémy se svými vrstevníky i lektory. Závěr tohoto letního studia patřil prezentaci studentských prací, které „prázdninová posluchači UP“ na daná témata vytvořili.

M. Poláková
Foto T. Jemelka

Zeptali jsme se za vás...

Co vás vedlo k věnování finančního daru univerzitě?

Absolvent Přírodovědecké fakulty UP, obor optika a optoelektronika a absolvent doktorského studia na téže fakultě dr. Milan Pospíchal se v nedávné době rozhodl věnovat své povodní postižené alma mater 30 tisíc korun. Dr. Pospíchal jsme se zeptali na motiv tohoto rozhodnutí:

Byl to vnitřní pocit soucítění s někým, kdo byl vážně postižen nešťastnou a nezávislou událostí a ke komu jsem zároveň měl z minulosti dobrý

vztah. Tedy k UIP nejen jako k instituci, ale i k lidem, kteří zde pracují a studují. Chování občanů při takovýchto tragických neštěstích mění celkovou atmosféru ve společnosti. I já chci přispět, stejně jako mnoho dalších, k pozitivní změně. Čin zároveň chápu jako morální podporu těm, co se již podobně zachovali, a jako skromný příklad i taktní prosbu těm, co objektivně pomoci mohli, ale zatím tak neučinili. Dobrých skutků totiž není nikdy dost.

Daroval jste UP zmíněné finance na konkrétní účel?

Částka je určena na úhradu alespoň části škody na přístrojovém vybavení, kterou způsobily Katedře optiky PrF UIP nešťastné záplavy v červenci 1997. Především bude zřejmě využita na koupi buď frekvenčního etalonu nebo speciálního měřiče výkonu pro laser.

M. Poláková

Události**Software SAS pro Univerzitu Palackého**

Rektor UP prof. L. Dvořák a ředitel českého zastoupení americké společnosti SAS Institute ing. P. Krýcha podepsali 4. 9. 1998 smlouvu o spolupráci mezi oběma institucemi. Iniciátorem a zprostředkovatelem dohody byla společnost TESCO, která s UP již spolupracuje. Uzavřením této smlouvy získala univerzita (za symbolický poplatek 1 DM ročně) na dobu minimálně pěti let softwarový systém SAS (Statistical Analysis System), který je u nás i v zahraničí považován za jeden z nejlepších modulárních systémů pro kompletní správu, analýzu a prezentaci dat včetně náročných matematických a statistických výpočtů. Kromě UP jej využívá v ČR pouze VŠE Praha, dále bude nabídnut také Univerzitě Karlově v Praze.

Školení studentů ve znalostech systému SAS bude probíhat na PřF UP formou povinné výuky pro obory *Matematika a její aplikace* a *Matematika-ekonomie se zaměřením na bankovníctví* a v rámci nepovinné výuky na učitelských oborech studia matematiky (tato přednáška je přístupná i pro všechny další zájemce z řad studentů UP). Jak uvedla RNDr. J. Talašová, CSc., z Katedry matematické analýzy a aplikací matematiky PřF UP, využití softwaru přispěje jednak ke zkvalitnění výuky matematické statistiky a zároveň zvýší možnosti dalšího uplatnění absolventů v praxi.

Uzavřená smlouva mezi UP a SAS Institute předpokládá i využití tvůrčího a vědeckého potenciálu vědecko-pedagogických pracovníků UP při realizaci projektů SAS Institute v České republice.

-mav-

Magická hranice konce tisíciletí

Vstup informačních technologií do každodenní reality, ekologické, multikulturní a rasové problémy, složité otázky související se vstupem postkomunistických zemí do Evropy, dynamické změny na trhu práce, otázky celoživotního vzdělávání, rozporuplný charakter globální společnosti na počátku třetího milénia – tyto a další palčivé otázky současného postindustriálního světa se pokoušela komplexně identifikovat, poznat příčiny problémů a nacházet cesty k jejich řešení mezinárodní konference nazvaná *Člověk a společnost na přelomu tisíciletí*. Pod záštitou rektora UP ji ve dnech 3. – 5. 9. 1998 na FF UP uspořádala Katedra andragogiky a sociologie FF UP. Zúčastnilo se jí téměř 170 odborníků z praxe, vysokých škol a dalších vědecko-výzkumných institucí ze tří kontinentů a čtrnácti zemí. Prezidentem konference byl doc. PhDr. V. Jochmann, viceprezidentem doc. PhDr. D. Šimek, funkci čestného prezidenta přijal prof. J. Kulich z Univerzity Britské Kolumbie ve Vancouveru (Kanada), který přednesl úvodní referát. Jednání konference se zúčastnil také zástupce spolupředátele Svitlu Zlín PhDr. I. Kabrhelík, CSc.

Jednání konference bylo rozděleno do osmi sekcí věnovaných otázkám vztahu andragogiky (vzdělávání dospělých jako komplexní péče o člověka) a rozvoje lidských zdrojů, sociální práce a péče, kultury, multikulturalismu, ekologie a informační společnosti a otázkám andragogiky jako poli vědy a studia. (K průběhu konference se vrátíme v příštím čísle Žurnálu UP.)

-mav-

Rokování o lidském životě a jeho důstojnosti

V prostorách auly Právnické fakulty UP byl 4. 9. při příležitosti 30. výročí vydání encykliky „*Humanae Vitae*“ slavnostně zahájen mezinárodní kongres věnovaný tématu *Lidský život a jeho důstojnost*.

Během čtyřdenní konference, kterou zařadili kardinál Alfonso Trujillo, předseda Papežské rady pro rodinu, a kardinál Miloslav Vlk, arcibiskup pražský a předseda Evropské biskupské konference, se účastníci zabývali celospolečenskou problematikou plánovaného rodičovství, otázkami hormonální antikoncepce a interrupce, problematikou nemoci, utrpení i umírání. Význam jednání konference potvrdila mj. přítomnost osobností, jakými jsou např. Mons. E. Sgreccia, viceprezident papežské akademie Pro vita, Mons. F. Gil Hellin, tajemník Papežské rady pro rodinu či Mons. A. Laun, světitel biskup ze Salcburku a prof. Vysoké teologické školy Heiligenkreutz. Na slavnostním zahájení nechyběli ani biskupové Diecéze ostravsko-opavské Mons. F. Lobkowicz či brněnský biskup Mons. V. Cikrle, který charakterizoval dvacáté století jako období, v němž byla zvláštním způsobem posílána základní

lidská práva. *Najednou jako by lidský život ztrácel na své hodnotě. Všichni jsme mohli zaznamenat jisté útoky na něco, co považují za základní, tj. lidskou svobodu, rodinu. Ve stále se měnících podmínkách je tudíž potřebné hledat možnosti řešení, jak postavit před lidstvo hodnoty, které všichni obdrželi, které nám všem dal Bůh. Věřím, že tento kongres odpoví na mnoho otázek měnícího se světa ve smyslu naděje, kterou tolik potřebujeme, řekl. V podobném duchu vyzněla i slova Mons. E. Sgreccia: *Lidský život má svou hodnotu, která se nelíší tím, o jakou osobu se jedná. Míjí se tím jakýsi obecný základ, který je potřebné zkoumat. Lidé by na tuto základní hodnotu nikdy neměli zapomínat. Stejně tak jako lidský život je nedotknutelná i lidská důstojnost, protože jen na základě vzájemné úcty může dojít k porozumění. Život je božím darem a člověk je povinen tento dar nést, nesmí odsoudit sám sebe tím, že si života neváží, sdělil viceprezident papežské akademie Pro vita.**

Zahájení olomouckého kongresu o lidském životě a jeho důstojnosti se zúčastnili mj. rektor UP prof. L. Dvořák a představitelé CMTF UP jakožto spolupředátele. V neposlední řadě konferenci podpořil i primátor města Olomouce RNDr. I. Kosatík.

Milada Poláková

Letní škola britských studií

Letos poprvé organizovalo Centrum pro srovnávací kulturní studia (CSKS) *Letní školu britských studií*, pořádanou pro vysokoškolské a středoškolské učitele z celé republiky. Letní škola, která proběhla ve dnech 15. – 21. 8., byla organizována pod záštitou Britské rady. V programu se nabízely přednášky na tato témata: britská literatura (vedená Dr. J. Colliovou z warwick univerzity), současná britská společnost (S. Gill, PdF UP), britská historie (P. Whittaker, CSKS), a britské školství (J. Whickham, gymnázium v Olomouci-Hejčíně). Všichni účastníci letní školy měli možnost zúčastnit se školení o používání informační technologie pro studium britských reálií, vedeného Z. Spurným z CSKS.

Letní škola britských studií přinesla spokojenost na všech stranách. Její účastníci souhlasili, že budou informace získané během tohoto týdne poskytovat dalším učitelům v České republice v podobě seminářů. Organizátoři z řad Britské rady vyjádřili uspokojení s průběhem akce a přislíbili podobnou akci sponzorovat i příští rok. Zaměstnanci CSKS byli zároveň potěšeni, že se jim dostalo uznání z řad odborníků v oblasti vzdělávání. *Jsem velmi rád, že se nám podařilo získat odborníky z jiných univerzit České republiky, kteří se rozhodli dále spolupracovat s Centrem právě v oblasti využívaní informačních technologií pro zkvalitnění výuky britských reálií*, řekl Paul Whittaker, výkonný ředitel Centra.

Red.

38. sjezd České anatomické společnosti

Ve dnech 1. – 3. 9. 1998 se v prostorách Teoretických ústavů Lékařské fakulty UP konal XXXVIII. sjezd Čs. anatomické společnosti s mezinárodní účastí. Uspořádáním sjezdu byl pověřen výborem Čs. anatomické společnosti Ústav histologie a embryologie a Ústav normální anatomie LF UP.

Sjezdu se zúčastnilo 120 morfologů z České republiky, Slovenska, Polska a Německa. Sjezd pozdravili v zastoupení rektora prorektor UP prof. RNDr. Karel Lenhart, DrSc., děkanka Lékařské fakulty UP prof. MUDr. et PhDr. Jana Mačáková, CSc. a předsedkyně České anatomické společnosti doc. MUDr. Jitka Kočová, CSc. Pozdravný dopis sjezdu též zaslal primátor města Olomouce RNDr. Ivan Kosatík.

Na sjezdu odeznělo v jednotlivých sekcích 142 přednáškových a posterových sdělení, zabývajících se problematikou makroanatomie, histologie, embryologie, ultrastruktury orgánů a tkání člověka a různých savců. V sekci videoprogramů pak bylo prezentováno 7 příspěvků, většinou s výukovou tematikou.

Pro účastníky sjezdu byly připraveny exkurze do arcibiskupského paláce a Vojenské nemocnice Klášterní Hradisko.

V. Lichnovský
V. Holíbka**Kolokvium amerikanistů**

Ve dnech 30. 8. – 5. 9. proběhlo na půdě FF UP kolokvium „*Defining American Culture: High, Low, Popular (?)*“, které každoročně pořádají Centrum pro srovnávací studia UP, Česká a slovenská asociace pro americká studia, Suffolk University a U. S. Information Servis. Účastnilo se jej zhruba pětácti studentů a učitelů anglického jazyka a literatury z Albánie, Bulharska, ČR, Litvy, Makedonie, Německa, Norska, Polska, Ruska, Slovenska, Ukrajiny a USA. Přednášeli a společně pak na dané téma diskutovali prof. J. Jařab, Matthew Sweeney (USA), prof. Laura Castorová (Norsko) a další.

-map-

Z vědeckých pracovišť UP

Odborná a výzkumná práce v psychiatrii a lékařské psychologii

Čtenáři Žurnálu UP informuje přednosta Kliniky psychiatrie a lékařské psychologie LF UP doc. MUDr. Jaroslav Bouček, CSc.:

Naše klinika v současném integračním pojetí poskytuje komplexní psychofarmakologickou, psychologickou a psychosociální péči o duševně nemocné, a to na devadesáti lůžkách oddělení mužského, ženského, koedukovaného a dětského. Speciální odborné služby nabízí pak Krizové centrum se čtyřmi lůžky a Linkou důvěry, dále jednotka pro léčbu poruch příjmu potravy (osm lůžek) a Denní klinika pro psychotické pacienty. Ročně je přijato téměř tisíc pacientů, průměrná ošetrovací doba činí dvacet sedm dní, v ambulancích kliniky (pro dospělé, pro děti a dorost, protialkoholní, sexuologická, psychosomatická, léčby chronické bolesti, poruchy příjmu potravy) je ošetřeno přes 12 tisíc pacientů.

Naše stávající odborná a výzkumná práce je soustředěna do několika oblastí:

1. Schizofrenní psychózy léčíme novými antipsychotiky (tzv. atypickými neuroleptiky), u nichž je zachován dobrý antipsychotický efekt při výrazně nižším výskytu vedlejších extrapyramidových účinků. Při podávání klasických neuroleptik právě tyto nežádoucí účinky ztěžovaly pacientům život a také zviditelňovaly jejich handicap – ztuhlost svalů, přeshlapování na místě ap., což značně snižovalo ochotu pacientů spolupracovat při léčbě (com-

pliance). Dřívější převážně biologické pojetí léčby psychóz jsme rozšířili o působení psychosociální, takže po odeznění akutní fáze psychózy je pacient zařazován do stupňovitého systému doléčování. Tomuto účelu slouží Denní klinika (od 8 do 15 hodin), kde se psychologickými prostředky integrované psychoterapie pokračuje v léčbě. Pacienti se zprvu učí zvládat činnosti všedního dne (starost o svou osobu), dále procvičují kognitivní funkce a pak pokračují návikem sociálních dovedností. V dalším programu se pod vedením psychologa provádějí specializované formy psychoterapie. Pracuje se i s rodinami pacientů ve smyslu edukace. Dlouhodobě se pak věnujeme skupině pacientů, která nejlépe zvládá předchozí aktivity, a to ve chráněné dílně a v klubu pacientů.

2. Další tým lékařů a psychologů se věnuje léčbě a výzkumu v oblasti poruch stresových, psychosomatických, neurotických a depresivních. Zde kromě psychofarmak (antidepresiva SSRI a SNRI) využíváme metod kognitivně behaviorální a dynamické psychoterapie v systému terapeutického společenství. V různých skupinových sezeních objasňujeme pacientům vznik a rozvoj jejich psychických poruch v souvislosti s životními situacemi a konflikty, objasňujeme chybné postoje a přeučujeme jejich návyky a způsob jednání tak, aby nedocházelo k poruchám.

3. Další tým pracovníků se zabývá léčbou a výzkumem ve sféře poruch příjmu potravy, tj. mentální anorexie a bulimie. Jsou zapojeni do mezinárodního výzkumného projektu COST.

4. Průběžně se účastníme mezinárodních multicentrických studií, zkoumajících účinky a snášenlivost nových psychofarmak ze skupiny antidepresiv (citalopram, setralin, milnacipran, flesinoxan), neuroleptik (SDA-seroquel, prosulpin, olanzapin, tiapridal) a dalších skupin.

5. Tým pracovníků protialkoholní ordinace a ambulancí kliniky se ve spolupráci s pracovníky FTK UP podílí na řešení vnitřního grantu UP „Variabilita srdeční frekvence jako pomocná diagnosticko-prognostická metoda u pacientů se syndromem závislosti na alkoholu“.

6. V koordinaci s vedením Fakultní nemocnice v Olomouci jsme založili oddělení klinické psychologie, soustřeďující všechny psychology ve FN, a garantujeme jejich metodické vedení. Ve druhé polovině roku 1997 jsme založili zájmový psychiatrický kroužek pro studenty BOTIPS, školící zájemce z řad mediců 4. a 5. ročníku a studujících psychologů (4. ročník FF UP). V současné době členové kroužku spolupracují se svými vedoucími psychology na psychotherapeutické a sociální činnosti, související s léčením na jednotlivých klinikách FN v Olomouci.

-mh-

K historii penicilinu

Historie objevu penicilinu je spojena s Alexandrem Flemingem, který penicilin objevil v roce 1928. Jak je všeobecně známo, byla to v podstatě náhoda, když si Fleming všiml, že bakteriologická půda se zlatým stafylokokem byla kontaminována plísní *Penicillium notatum*. Kolem plísně stafylokoky zmizely. Půdu mohl Fleming vyhodit, jak se již jistě stalo mnohokrát před tím, ale myšlenka šťastného okamžiku vedla k tomu, že se tímto úkazem začal zabývat a tak objevil dosud neznámou látku, kterou pojmenoval penicilin.

Avšak 53 roků před Flemingem přišel britský fyzik J. Tyndal (objevitel Tyndalova efektu) na podobný objev, na který se zapomnělo. Tyndal se zabýval průchodem světla kalným prostředím a přitom používal roztoky, např. vývar ze skopového masa, ve kterém bakterie dobře rostly, množily se a vytvářely kalné prostředí, o které Tyndalovi šlo. I některé jeho zkumavky se kontaminovaly plísní *Penicillium* a Tyndal popsal, jak bakterie náhle ztratily svoji pohyblivost, klesaly ke dnu a původně kalný roztok se vyčistil. Tyndal se tehdy domníval, že plíseň, která se šířila po povrchu tekutého živného roztoku, brání přístupu kyslíku, který je nezbytný pro život bakterií. Jev takto popsaný zcela zapadl a byl znovu objeven Flemingem v jiné situaci. Ten prokázal, že penicilin může být účinné antiseptikum pro mikroby, které jsou na něj citlivé. Ale teprve v roce 1941 byl první penicilin připraven k podání nemocnému se stafylokokovou sepsí. Přes počáteční zlepšení po určité době pacient zemřel. Penicilinu bylo málo. Ale ještě v témže roce se experiment s léčbou opakoval. Tentokrát byl úspěch dokonalý. Výroba penicilinu se rozběhla již během 2. světové války. Tisíce vojáků a později statisíce a miliony pacientů bylo díky penicilinu zachráněno.

J. Mačák

Rotunda na teologické fakultě

K dávné olomoucké tradici patří fakt, že vedle oficiálních vědeckých a vzdělávacích institucí tu byly také instituce a společnosti neoficiální, soukromé, jež měly vzhledem k univerzitě funkci podpůrnou, jindy komplementární a nejjednodušší dokonce opoziční. Platilo to již o nejstarší z nich, založené šlechticem Petrášem a nazvané Societas incognitorum eruditorum. V době zániku univerzity tu byl Vlastenecký spolek muzejní a v současné době zasluhující pozornost dvě společnosti – *Klub přátel UP* zaměřený na podporu univerzity a jejich talentovaných studentů a *Rotunda*, což je společnost učitelů UP ze všech fakult, jimž leží na srdci proces ideového propojování fakult a oborů, metodologická integrace vědeckých disciplín směřující alespoň k částečnému obnovení někdejšího paradigmatu evropských univerzit – být uni versitas. O první zmíněné společnosti již alespoň teoreticky každý člen akademické obce, o druhé však jen její účastníci.

Tmelem společnosti směřující k integraci či ke hledání společného ve vědách je ovšem především filozofie, a tak není divu, že s ideou i s praktickou realizací přišel přední filozof naší almae matris doc. PhDr. K. Floss; ten také našel porozumění u děkanů Teologické fakulty, kteří prakticky již od r. 1990 poskytli kruhovou místnost v prvním patře s velkým kruhovým stolem (čili rotundu) ke schůzkám zájemců, konaným každé první pondělí v měsíci (od 17 hodin). Tam také odeznělo již ke stovce přednášek zachycených rovněž v tištěné podobě, jež však, žel, čekají dodnes na nakladatele. V současné době, kdy se stal náš spiritus agens doc. Floss senátorem České republiky, stává se vůdčím duchem Rotundy prof. RNDr. Karel Lenhart, DrSc., prorektor pro vědu UP. K nezapomenutelným přednáškám, ale také k plodným a zpravidla více než hodinovým diskusím přispěli opakovaně všichni účastníci Rotundy; za všechny jmenujeme alespoň ty, kteří již nejsou mezi námi – prof. ThDr. Vojtěcha Tkadlčíka, děkana Teologické fakulty, prof. MUDr. Pavla Lukla z Lékařské fakulty a prof. JUDr. Miroslava Liberdu, děkana Právnické fakulty; ke svátečním chvílím Rotundy patřily

ovšem také přednášky zahraničních hostů, většinou předních evropských filozofů, pobývajících právě na Filozofické či Teologické fakultě.

Nikdy jsem nemínil zaplňovat stránky Žurnálu informacemi tohoto druhu – pouze tím reaguji na vnější popud: v diskusi Klubu přátel UP totiž přišla řeč na problémy a význam integrace věd a přitom vyvolalo jistý údiv konstatování, že „něco takového“ funguje na UP již dobře sedm let; příspěvek je tedy odpovědí na otázku: „A co to je?“.

RNDr. Vladimír Malíšek, CSc.,
Katedra optiky PŘF UP

Antivěda – historický fenomén

„...doklady od antického Řecka přes fašistické Německo a stalinský Sovětský svaz až do dnešního dne ukazují, že hnutí delegitimovat tradiční vědu jsou vždy přítomna a ochotna dát se do služby jiným silám, které si přejí obrátit běh civilizace svým vlastním směrem, například glorifikací populismu, ideových představ, násilí, mystifikací a ideologie, která probouzí zuřivě etnické a národnostní vášně.“

Zkrátka a dobře, je prozíravé pokládat angažované a politicky ambiciózní součásti jevu antivědy jako připomínku šelmy, která pod nimi dřímá. Až se probudí, jak tomu bylo znovu a znovu v uplynulých několika stoletích a bezpochyby jednoho dne k tomu opět dojde, tehdy dá poznat svou pravou sílu.“

(G. Holton: Věda a antivěda. Čs. časopis pro fyziku 46, č. 5–6, s. 117, 1996)

-mh-

„Současný intelektuál je tolerantní ke každému způsobu subjektivní interpretace jevů, všechny tyto interpretace považuje za stejně platné, stejně pravdivé. Zapomíná na to, že pokud se tyto interpretace vzájemně vylučují, prohlásíme-li všechny za pravdivé, není ve skutečnosti pravdivá žádná, protože poznatky, které takto získáváme, se vzájemně ruší.“

/Eduard Petrů, 1998/

Očima zahraničních lektorů

V tomto čísle Žurnálu UP otevíráme novou rubriku, jejímž prostřednictvím chceme představit čtenářům naši alma mater z pohledu jejích zahraničních lektorů, příp. hostujících profesorů, tak, jak jej formovaly jejich osobní zkušenosti.

„Dostal jsem nabídku, která se jen tak neodmítá“

Wilken Engelbrecht Drs., (nar. 1962) po absolvování klasické filologie na Rijksuniversiteit Utrecht (Nizozemí) pokračoval ve studiu na Universiteit van Amsterdam, kde se orientoval na klasickou a středověkou latinu. Zde začal pracovat na doktorské práci. Pozdější specializace na nizozemský jazyk je v r. 1991 přechodně vrátila na univerzitu v Utrechtu. Drs. Engelbrecht je držitelem mezinárodní ceny, kterou mu udělil v roce 1997 Všeobecný nizozemský svaz za významnou zásluhu o rozvoj nizozemské kultury a jazyka. Je také držitelem letošní Ceny města Olomouce, kterou obdržel za osobní angažovanost při odstraňování následků povodně 1997.

Do olomoucké metropole zavítal poprvé jako turista v roce 1985. V listopadu roku 1990 využil nabídky tehdejší Katedry anglistiky a germanistiky FF UP a do moravské metropole přijel již natrvalo. Dnes je Drs. Engelbrecht vedoucím oddělení neerlandistiky Katedry germanistiky FF UP.

S jakou představou jste do Olomouce přijel?

Do tehdejší Československé republiky jsem přijel za jiným účelem. Prvotní důvod této návštěvy byl ten, že jsem potřeboval materiály pro doktorskou práci, na níž jsem začal pracovat již v Amsterdamu. Zmíněné materiály jsem měl získat v Praze, Brně, Vratislavi, Bratislavě a Vídni, a protože v Brně kdysi studoval i můj dědeček, zvolil jsem za hlavní místo přechodného pobytu právě toto moravské město. O nějaký ten pátek později mi bylo bratislavskou univerzitou nabídnuto, zda bych na Komenského univerzitu nechtěl obnovit odd. neerlandistiky. Obnovit říkám proto, že takové oddělení v Bratislavě již dříve existovalo (od r. 1927), a to pod vedením Františka Kaldy. Zrušeno bylo v roce 1959. Nabídka byla příliš lákavá na to, abych ji nepřijal. Zakrátko jsem začal budovat oddělení nizozemštiny podle svých představ. V Olomouci jsem v podstatě stejnou činnost začal souběžně v lednu 1992.

Po rozdělení republiky jsem se oženil a změnil místo trvalého pobytu z Nizozemí na Českou republiku. I přes marný odpor bratislavské univerzity jsem právě z tohoto důvodu – stejně jako mnoho jiných lektorů – musel Bratislavu opustit. Podotýkám, což málokdo ví, že v této době z hlavního města Slovenské republiky odešli téměř všichni lektori, kteří měli trvalý pobyt v ČR.

Jak jsem již uvedl, do Československa jsem zprvu přijel za jiným účelem. Protože se ale situace během krátké doby změnila, vrátil jsem se ještě jednou do Nizozemí, abych se pro činnost, kterou jsem měl vykonávat v Olomouci, doučil vše potřebné. (Původně jsem nebyl neerlandistou, ale klasickým filologem.)

Jak byste ohodnotil současný stav Filozofické fakulty, popřípadě celé Univerzity Palacké-
ho?

Samozřejmě vím o kritických reakcích, které byly v poslední době vůči UP proneseny či publikovány. Domnívám se ale, že v rámci nynějších českých možností si Univerzita Palackého vede velmi dobře. Za mého olomouckého působení se všichni tzv. porevoluční děkani skutečně starali o to, aby se fakulta co nejvíce rozvíjela. Např. už tím, že se markantně rozšířily obory a specializace. Důležitý je také důraz, který se v poslední době klade na rozvoj oborů, o nichž si troufám říci, že v dohledné době budou pro UP velkým triumfem. Mám na mysli bakalářské obory se zaměřením na podnikatelství, cestovní ruch... Nejenže se jedná o velmi zajímavé specializace, ale – a to je velmi důležité – promítne se časem tato stránka rozvoje fakulty i v jejím financování.

Za právem kritizované, i když ani fakulta ani UP za tento jev nemůže, považují naprostý nedostatek odborné literatury. V podstatě vše, co zde najdete, je francouzským, německým či nizozemským darem. Podívám-li se ale i v této souvislosti na pozici neerlandistiky FF UP jako takové, pak je naprosto jasné, že je za námi kus práce. Je to patrné už z toho, že v době, kdy jsem na UP přišel, nebylo zde – co se týče knih – vůbec nic. Tehdy jste tu mohli najít pouze dvě knihy, a ty jsem dovezl já. Dnes jsou tyto knihy, slovník a učebnice, antikoární kuriozitou. Za tohoto stavu existovala v Praze již celá katedra, na brněnské univerzitě bylo velmi slušné knižní vybavení. Tedy jak v Praze, tak v Brně byl daleko lepší předpoklad pro rozvoj neerlandistiky. I přesto, že olomoucká neerlandistika začala oproti Brnu o padesát let později, oproti Praze dokonce o sedmdesát, je dnes největší. Nabízíme magisterské i bakalářské studium, časem se budeme ubírat podnikatelským směrem, stejně jako je tomu na francouzštině a angličtině. Zajišťujeme i kurzy. Považují za velké plus, že studenti, kteří již na nizozemštině v Olomouci získali bakalářský titul, mohou na UP učit. Tímto způsobem jsme dosáhli toho, že máme největší učitelský sbor v republice.

Co byste řekl k úrovni českých studentů? Rozhodně projevují více zájmu než studenti nizozemští, kteří neprocházají přijímacími zkouškami. Totiž – každý, kdo v Nizozemí složil maturitu lépe než na tři (maturita je v Nizozemí těžší,

maturuje se z osmi oborů), se dostane na univerzitu. Ke studiu na univerzitě je tedy přijat i velký počet studentů, kteří v podstatě ani neví, co skutečně chtějí. Přednášky probíhají v obrovských aulách a pedagogové studenti vůbec neznají. Vidí jen masu obličejů a čísla, pod kterými se posluchači hlásí ke zkouškám. Je pravdou, že během studia dobrá třetina pochopí, že právě tohle není to pravé. V Nizozemí postrádám lidský kontakt se studenty. Dle mého názoru je situace v Olomouci naprosto odlišná. Už tím, že se zde na neerlandistiku dostane každý šestý, hlásí se jen skuteční zájemci. Tento systém považuji za vhodnější. K úrovni českých studentů bych také řekl, že se markantně zlepšili po jazykové stránce. V r. 1990 málokdo uměl dobře anglicky či německy. Dnes téměř každý student již při vstupu na univerzitu anglicky či německy umí. Je to obrovský skok dopředu. Posluchači začali být také všeobecně kritičtější, tato změna je nejvíce citelná v hodinách konverzace.

Můžete nastínit blízkou budoucnost?

V Olomouci bych chtěl zůstat natrvalo. Tento rok snad dokončím práci na doktorátě, který bych měl příští rok obhajovat v Amsterdamu. Poté by mělo dojít k habilitaci v České republice. Budu rád, když asistentky na neerlandistice, absolventky bakalářského studia nizozemštinou, dokončí studium magisterské a byl bych velmi rád, kdyby na olomoucké neerlandistice zůstaly i nadále.

Za rozhovor poděkovala

M. Políková

„To všechno už tady učíme“

Aviezer Tucker PhD. (1965) absolvoval studium filozofie na univerzitě v Marylandu (v hlavním městě Washingtonu), kde také obhájil doktorskou práci na téma *Filozofie a praxe signatářů Charty 77*. Jeho specializací je filozofie historiografie a sociálních věd a politická filozofie. V roce 1992 získal dvouleté Sorosovo stipendium na Středoevropské univerzitě v Praze, v jehož průběhu využil nabídky tehdejšího rektora UP prof. J. Jařaba přednášet na UP. Těsně před zahájením školního roku 1994/95 přesídlil do Olomouce, kde svůj pobyt na Univerzitě Palacké-
ho ukončil letos v srpnu. Následující rozhovor byl pořízen krátce před jeho odchodem z Olomouce.

Jaké byly vaše první dojmy po příchodu do Olomouce?

Když jsem přišel do Olomouce, mnoho jsem toho o situaci v českém vysokém školství a v akademické obci nevěděl. Měl jsem poněkud idealistické představy o české společnosti v podmínkách transformace, domníval jsem se, že všichni jsou plni ideálů, šťastní, že se situace změnila a že není důvod, proč by torďe nepracovali a nesnažili se, aby se Česká republika stala v krátké době součástí demokratické Evropy. Nabídka prof. Jařaba mne zaujala, protože jsem se domníval, že zde budu moci udělat mnoho práce ve svém oboru, neboť mám některé poznatky z filozofie, které zde nebyly přístupné, že budu moci pomáhat studentům... Určitá studená sprcha, kterou jsem zažil hned po svém přjezdu a celý můj pobyt zde mi přinesly mnohem hlubší poznání o skutečné situaci v české společnosti.

Jakou jste měl konkrétní představu o svém působení na olomoucké univerzitě?

Vzhledem ke svému odbornému zaměření jsem očekával, že budu pracovat na katedře filozofie. První setkání s rektorem Jařabem na půdě univerzity bylo velmi vstřícné. Když jsem se však měl domluvit s vedoucími konkrétních pracovišť a uváděl, co mohu učit (filozofii dějin, filozofii vědy, politickou filozofii...), bylo mi řečeno: „To už tady

všechno učíme.“ Nabízel jsem tedy kurzy pro pokročilé a uváděl jsem jména některých současných filozofů – a bylo mi řečeno totéž. Když jsem posléze jmenoval některá jména, kterými se na světě zabývá asi pět lidí – jsou to velmi specializované oblasti – a opět slyšel stejnou odpověď, pochopil jsem, že na katedře filozofie nemám velkou budoucnost. První dva roky jsem učil prakticky pouze hebrejštinu v rámci nepovinných kurzů provozovaných po večerech. Druhý rok jsem současně přednášel jeden semestr filozofie historiografie na Katedře historie FF UP pro studenty angličtiny a historie. Až od školního roku 1996/97 jsem jako odborný asistent na Katedře politikologie FF UP přednášel a vedl výběrový seminář pro studenty prvních tří ročníků: politickou filozofii, problémy transformace, konfliktů na Blízkém východě. Z tohoto období mám skutečně dobrý pocit – studenti byli výborní, srovnatelní s mezinárodním standardem. Zpočátku sice dalo velkou práci, aby se nějak projeví, ale potom vedli velmi zajímavé diskuse. S nejlepšími z nich jsem poté napsal tři odborné články, jeden z nich už vyšel v mezinárodním časopise *The Journal of Social, Political and Economic Studies*, druhý nabízíme k vydání, na třetím pracujeme.

V průběhu svého pobytu na UP jste publikoval řadu kritických článků na téma české vysoké školství. Některé odmítavé reakce vám vytykají přílišné zevšeobecňování konkrétních problémů, podle kterého jste pak hodnotil celý systém. Např. někteří zástupci exaktních věd namítají, že je velký rozdíl mezi stavem vysokého školství v přírodních a společenských vědách. Předpokládána diskuse potom vážla...

Když jsem psal všeobecně, vytykali mi, že nejsem konkrétní, když jsem psal konkrétně, bylo to zase osobní... Ale domnívám se, že tím diskuse spíše začala a nevidím důvod, proč v ní nepokračovat.

dokončení na následující straně

Na pultech knihkupectví

Laureáti Nobelovy ceny za literaturu

V Žurnálu UP č. 24/roč. 7 jsme informovali o knize *Laureáti Nobelovy ceny za fyziku*, v nedávných dnech se na pultech knihkupectví objevila další kniha této řady, a sice *Laureáti Nobelovy ceny za literaturu* autora Jiřího Marka.

Založení Nobelovy nadace a předpisy pro instituce oprávněně udělovat ceny schválil švédský král 29. 7. 1900, první Nobelovy ceny byly uděleny o rok později. Tyto ceny se udělují 10. 12. v den úmrtí A. Nobela zároveň ve Stockholmu i v Oslu. V závěti A. Nobela je stanoveno, že o ceně za literaturu (původní znění: za nejlepší literární dílo idealistického směru) rozhoduje Švédská akademie ve Stockholmu. Její Nobelovský komitét přitom vychází z návrhů, které mohou podávat všichni žijící laureáti Nobelovy ceny, významné univerzity, významné vědecké instituce a svazy spisovatelů.

V letech 1901–1997 bylo uděleno celkem 94 Nobelových cen za literaturu. Přitom ji v letech 1904, 1917, 1966 a 1974 získali současně dva kandidáti a v letech 1914, 1918, 1935 a 1940 až 1943 uděleny nebyly.

Jediným představitelem českého národa, jenž tuto cenu obdržel, je Jaroslav Seifert (23. 9. 1901–10. 1. 1986). Získal ji v roce 1984 za poezii, která svěží smyslovostí a bohatou vynalézací podává osvobozující obraz lidské nepodjatnosti a mnohostrannosti.

M. Poláková

Rozdíl mezi přírodovědnými a společenskými vědami určitě existuje, např. česká matematika má v celém světě dobré jméno a i celkově je v oblasti přírodních věd situace lepší, protože tam nebyly takové ideologické bariéry. Např. na lékařské fakultě je mnohem větší snaha získat nějaké kontakty, ale i přírodovědných a lékařských oborů se týká problém nedostatku současné literatury, a proto ani výzkum nemůže mnohdy dosahovat mezinárodní úrovně. Ale musím zdůraznit, že v době, kdy jsem ty články psal, mluvilo se hodně o novém vysokoškolském zákonu – a to byl vlastně můj hlavní záměr: pokusit se nějak ovlivnit jeho konečné znění.

Jak zpětně hodnotíte přínos vašeho pobytu na Univerzitě Palackého?

Pro mne to rozhodně nebyl ztracený čas – ale pro univerzitu možná ano. Kdyby opravdu chtěla, mohla mě kontakty, zkušenosti a znalosti lépe využít – mohl jsem studentům věnovat celé ty čtyři roky a být jim ku prospěchu mnohem víc. Mohl jsem učit nejen studenty, ale také přednášet o nejnovějších směrech v mém oboru...

V čem vidíte hlavní důvod, že k tomu taková vstřícnost nebyla?

Je to určitě především psychologický a sociologický problém. Domnívám se, že učitelé, kteří učili a studovali za komunismu, vědí dobře, že mají určité nedostatky, že jejich postavení je poněkud problematické... Problém je i v tom, že někteří nemají snahu studovat, co se v jejich oboru těch padesát let dělo, což souvisí i s nedostatkem literatury – protože ji nemají a vědí, že nemají šanci se k ní dostat, nečtou... Bojí se konfrontace s mladými lidmi, kteří by pro ně mohli být hrozbou, protože vědí něco, co oni ne... Je to takový – možná přirozený – mechanismus psychologické obrany. V politologii existují termíny postihující tři mentality postkomunismu: *nostalgie, modernismus a bunker-mentalita*. Na filozofické fakultě mnohdy panuje obava, že se studenti budou ptát a budou chtít vědět víc, proto jsou taď přednášky spíše monologického typu. Možná, že ty články, které jsem napsal, byly určitou terapií šokem: neřekl

Na okraj jedné olomoucké publikace

Mnozí z našich čtenářů znají jméno primáře MUDr. Svatopluka Káše, CSc. Napsal celou řadu knížek medicínského humoru, známé jsou např. *Aeskulapův úsměv*, *Medicínské historiky a anekdoty*, *Aeskulap se stále usmívá*, *Pílulky smíchu* aj. Jde spíše o historiky a příběhy než o klasický humor.

Olomouc a okolí má své místo v knížce Káš, S., Slavětinský, M.: *Medicínské historiky z Moravy* (Profil, Ostrava 1990). Je zde řada textů vážících se k našemu regionu, všimá si učitelů LF UP, studentů, lékařů-specialistů, praktických v terénu, různých zdravotnických profesí.

A ještě jednou Káš a Olomouc. V půlce letošního roku vydalo olomoucké nakladatelství Epava desátou, tedy jubilejní knížku tohoto oblíbeného autora s názvem *Medicina v nedbalkách aneb Aeskulap ještě po 20 letech*. Proč ta číslovka v názvu? Autor totiž právě před dvaceti lety vydal svou první knížku. Ta nedávno vyšla dává na svých 240 stranách čtení nesmírně přitažlivé, úsměvné, které podtrhují mistrovské kresby J. Wintra-Nepraky.

Kniha se zřejmě neohřeje dlouhou na pultech obchodů – jako ostatně všechny předchozí Kášovy knížky. Ony totiž dovedou potěšit dvakrát: poprvé, když je sezenete, podruhé, když je čtete...

-ms-

Dokončení z předcházející strany

jsem nic, co by lidé nevěděli, ale když se to řekne nahlas, tak ty obranné mechanismy už nejsou tak účinné.

Dalším problémem je, že zde vlastně neexistuje občanská společnost. Určitým překvapením pro mne např. bylo zjištění, že studenti zde nemají žádnou organizaci, žádné demokratické skupiny – je to práce v jejich zájmu zlepšit podmínky studia, např. nemít tolik vyučovacích hodin...

Z mého, odborného pohledu to bylo ale velmi produktivní období, protože jsem měl čas na psaní. Napsal jsem za tu dobu téměř čtyřicet článků, které byly mezitím publikovány v mezinárodních odborných časopisech, připravil jsem k vydání knihu *„Fenomenologie a politika, od J. Patočky k V. Havlovi“*, která vyšla česky u nakladatelství Votobia a anglicky by ji mělo vydat nakladatelství Pittsburgh University Press. Bylo to tedy pro mne vlastně velmi výhodné „stipendium“.

Důležitým přínosem celého mého pobytu v Olomouci však bylo, že jsem měl možnost hlouběji poznat to, o čem jsem dříve jenom četl. Měl jsem vlastně velmi povrchný nebo jen teoretické představy o fenoménu komunismu a postkomunismu, o lidském vnímání a chování formovaném v tomto prostředí. V době, kdy jsem hledal nějaký zajímavý námět pro dizertaci, se všechny komunistické režimy ve východní Evropě začaly hroutit. V. Havel přijel do Washingtonu, a když jsem slyšel projev tohoto prezidenta-filozofa, říkal jsem si, jak skvělí musí být Češi... Teď mnoho věcí chápu mnohem lépe – kdybych taď nežil, nikdy bych k tomuto skutečnému poznání nedospěl.

Jací tedy podle vašeho názoru jsme?

Asi jako všude – velmi různorodí. Především však se ukazuje, že politika se rychle změnit může, ale změna chování, postojů – to trvá.

Kam povedou vaše kroky z Univerzity Palackého?

Dostal jsem nabídku ročního pobytu na Columbijské univerzitě v New Yorku v rámci Mellonova programu.

Děkuji za rozhovor.

V. Mazochová

O jedné vzpomínce a nové knížce

Vzpomínám si, jakou radost jsem kdysi udělal svému příteli, když jsem v pražském antikvariátu v Dlážděné ulici objevil a koupil pro něj dávno zcela rozebranou knížku „Psychoanekdoty“ od profesora MUDr. Milana Bouchala, CSc. Tento brněnský psychiatr, náš přední odborník, sesbíral za své praxe řadu anekdot o psychiatrech a duševně nemocných. Nyní podstatně rozšířil původní knížku a vydal ji v Olomouci u nakladatelství Epava pod názvem „Moudrosti bláznů“. Těch 144 stran textu budete číst s ohromným zaujetím a prožijete chvíle pravého čtenářského potěšení. Postřehy, ironií a chytrostí je knížka přímo nabitá. Její autor vyznává: „Humor je jedna z životních opor a prostředků rovnováhy.“ Hluboká pravda!

-ms-

Studentská rubrika

Duchovní služba studentům

V souvislosti s počátkem nového akademického roku jsme se zeptali studentského kněze P.F. Hylmara SJ na nejbližší plány:

Před nedávnem jsem se vrátil z Budapešti, kde jsem se účastnil evropského setkání jezuitů a jejich spolupracovníků činných s mládeží. Asi pětadvacet přítomných nejen z východního bloku si vyměňovalo zkušenosti, kterých nabyl intenzivní prací s mládeží. Získal jsem tam mnoho inspirací pro budoucí práci s vysokoškoly i kontakty, které by mohly rozvinout a diskuse o možnostech studentské výměny v rámci EU. Myslím, že je potřebné podporovat a povzbuzovat iniciativu samotných studentů. Ať dále přicházejí s nápady a pomáhají je sami uskutečnit. Je třeba vytvořit a nechat zažít organizační strukturu Vysokoškolského katolického hnutí Olomouc (VKH), výběr a volbu členů výkonného výboru, získávání finančních prostředků a hospodaření s nimi, spolupráci mezi jednotlivými fakultami atd.

Čtěl bych se studenty najít způsob, jak zapojovat do činnosti nově přichozí posluchače. Snad první vlaštokou bude víkend pro posluchače 1. a 2. ročníků (16. – 18. 10.) v Rajnochovicích. V únoru bychom rádi uspořádali první ples olomouckého VKH. Ve spolupráci s olomouckým Centrem pro rodinný život plánujeme také cyklus šesti setkání s názvem „Chodili spolu aneb z čisté lásky“ věnovaných navázání vztahů a manželství.

Byl bych také rád, aby se studenti věnovali pomoci starým, nemocným či postiženým lidem i sobě navzájem, protože bez toho by křesťanská formace byla neúplná. Osobně bych si přál vyhradit více času na skutečnou duchovní službu studentům, na kontakt mezi čtyřma očima.

M. Poláková

Každý vědní obor by měl usilovat o vymezení hranice, za níž končí přibližnost a začíná lež.

***

Už jako student byl snob – propadal jenom u profesorů a akademiků.

***

Z hlediska statistika je falšování dat těžším zločinem než uskrčení tchyně.

***

Nemůže-li být ku prospěchu světové vědě jako experimentátor, máš pořád ještě šanci být pro ni užitečný jako pokusný králik.

-kos-

Diskuse, názory, ohlasy

O populaci

Každým vteřinovým tiknutím hodin přibudou na Zemi tři další hladová dětská ústa. S takovou bude r. 2020 na planetě 8,5 miliardy lidí, z toho v dnešních rozvojových zemích přes 7 miliard. Na každého z dnešních 5,8 miliard obyvatel planety zbývá asi 177 m³ ropného ekvivalentu z dnes známé a těžitelné zásoby neobnovitelných zdrojů koncentrované energie. Jednou se vyčerpají jako sklad, ze kterého se stále odebírá s ročním zrychlením o 4% a nic se do něj nepřidává. Jednou podle odborníků znamená asi třicet, snad padesát let. Vymyslí někdo do té doby odkud a jak získávat stále větší kvanta energie pro stále početnější populaci? Kolik by se mělo postavit elektráren vodních, větrných a slunečních, aby ukojily hlad lidstva po energii?

Placha zemědělsky využitelné půdy dosáhla v 90. letech údajně již svého maxima a nelze ji tedy zvětšovat. A tak čtvereční metr půdy musí produkovat stále více, byť za cenu rizik chemického hnojení a zásahů do genomů rostlin, aby rostoucí populace měla co jíst. Stejněmu účelu slouží genetické manipulace u hospodářských zvířat a konstruování transgenických organismů. Vyspělé většinou strádajících nedostatkem potravy a nezávadné vody, nemocemi a houfně migrujících do zemí s lepšími podmínkami. Statisícové a milionové menšiny imigrantů v Británii, Německu a Francii s vyšší produktivitou než populace domácí, jsou již realitou dneška. V západoevropských zemích i v ČR zmenšují úbytek domácího obyvatelstva, vzniklý početní převahou zemřelých nad živě narozenými. Národ tedy může vymírat a populace na jeho území vzrůstá imigrací a nárůstem jiných etnik. Jaký to motiv pro nacionalisty a rasisty!

Pokud se něco mimořádného nestane, dožijí se naši studenti toho, že na Zemi bude 10 miliard lidí, v naprosté většině strádajících nedostatkem potravy a nezávadné vody, nemocemi a houfně migrujících do zemí s lepšími podmínkami. Statisícové a milionové menšiny imigrantů v Británii, Německu a Francii s vyšší produktivitou než populace domácí, jsou již realitou dneška. V západoevropských zemích i v ČR zmenšují úbytek domácího obyvatelstva, vzniklý početní převahou zemřelých nad živě narozenými. Národ tedy může vymírat a populace na jeho území vzrůstá imigrací a nárůstem jiných etnik. Jaký to motiv pro nacionalisty a rasisty!

Import cizích genových variant s reprodukčním mísením generuje v populaci genotypy jedinců o větší diverzitě. Tím se zvětšuje akční radius přírodnímu a společenskému výběru preferováním výhodných fenotypů a vytěšňováním nevýhodných. V mísení populací se ovšem prolíná paměť biologická, zakódovaná v DNA, s pamětí sociální, předávanou kulturně-historickou tradicí. Nikdo přesně neví, kde vlastně končí působnost první a začíná druhé, ale o determinující účinnosti obou kritická mysl pochybovat nemůže.

Člověk se naučil kontrolovat rozmnožování rostlin, zvířat a mikroorganismů, s kontrolou vlastní má však problémy. Plodí nejvíce děti v nejchudších zemích. V populacích chudobného Jihu se nepodařilo oddělit sexuální aktivitu od plození dětí a přizpůsobit tak růst populace hospodářským podmínkám. Výsledkem je vzrůst sociálního napětí, bídy, nacionalních, etnických a náboženských válek a hladomoru všude, kde je příliš mnoho lidí, málo potravy a hospodářská beznaděj. Prý se to samo změní, až tam na každého připadne alespoň tisíc dolarů ročně – nejspíš z kapes bohatých států. Ty sice poskytují 0,5–2 % svého hrubého hospodářského produktu ročně,

ale nestačí to. Kdyby se rozdíl mezi příjmy nejbohatších a nejchudších ještě zvětšil, nemůže to znamenat ohrožení a válku?

Ve světě připadá ročně 50 milionů potratů na 120 milionů porodů. Na 50 milionů převážně dětí umírá hladem nebo na banální infekce, desetitisíce lidí umírají v přírodních katastrofách, v dopravních prostředcích na silnicích, na mořích a ve vzduchu. Navzdory těmto obrovským ztrátám na životech světová populace roste stále velmi rychle – ročně o 88 milionů lidí. Jaký smysl má tato gigantická expanze lidstva, vyhlazující jakoby mimovolně ze světového společenství 16 biologických druhů denně?

Celkový vývoj směřuje podle 200 let staré a proklínané hypotézy T. R. Malthuse ke krizi. Mnozí tvrdí, že už dávno v krizi je. Malthus nebyl jasnovidcem, ale vědecky uvažujícím knězem. V době, kdy na Zemi žila jen jedna miliarda lidí, tvrdil, že lidská populace má tendenci růst geometrickou řadou, zatímco produkce potravin jen řadou aritmetickou. Jestliže tedy lidé dobrovolně neomezí svoje rozmnožování, přemnoží se a uplatní se vnější zábrany – hlad a válka. Svědčí něco empirického v dnešním světě proti této hypotéze? Není situace v africké Rwandě živým svědectvím této Malthusovy pasti? A co války? Jen v letech 1945–1992 jich bylo 149, z toho 137 (92%) v rozvojových zemích. S politickými represemi si vyžádaly na 50 milionů lidských životů. K čemu jsou vědy, umění a náboženství, jestliže nemají sílu přesvědčit a změnit pošestilé chování lidských populací? Je člověk bytostí, která je přírodním výběrem naprogramována na maximalizaci zisku a sex, nezpůsobilou přijmout způsob života oddalující ekologický kolaps?

Je to jako absurdní divadlo: Homo sapiens vědecky monitoruje cestu svého zániku, o který se sám dnem i nocí přičiňuje. Výsledky káhirské konference o problému světové populace jsou jen „směs snů, kázání, přání a modliteb“ (J. Cohen). Kolik času zbývá pro naději na trvale udržitelný způsob života? Neplatí Cohenův závěr také pro něj? Kolik lidí v předlidněných a chudých oblastech světa může přijmout důvody pro dobrovolnou změnu vzorce svého chování? Kolik lidí v zemích bohatých? Není postulát převýchovy světové populace ke skromnosti, altruismu, toleranci a globální odpovědnosti krásným, ale neuskutečnitelným snem? Anebo je programem veskrze racionálním, protože sebezáchovným bez jiné přijatelné alternativy? Je to psychická sebeobrana před vlastní reakcí, dějinný optimismus, to dítě evropského vidění světa, či křesťanské spolehnouti se na vyšší moc, co v nás umlčuje znepokojivé otázky týkající se osudu našich dětí a vnuků? – táže se socioložka H. Librová, a odpověď neznáme. Nebo se jí vyhýbáme?

Takové otázky napadají čtenáře knihy P. Nováčka a M. Huby *Ohrožená planeta* (Vydavatelství UP, Olomouc 1994) a další knihy týchž autorů a P. Mederlyho *Ohrožená planeta na prahu 21. století* (Vydavatelství UP, Olomouc 1998).

Prof. RNDr. M. Hejtmánek, DrSc.

Fejeton

Na prodej

(Politologická vize)

Symbolem pokroku naší doby je nejenom počítač, družice a jaderná syntéza; patří mezi ně také rozšíření prodejnosti věcí do oblastí doposud z obchodování a kšeftování vyloučených. Jednou z takových je lidské tělo.

Nemám teď na mysli prostitutky; to je naopak prodej velice tradiční, provozovaný od nepaměti. Neuvažuji o těle jako celku, ale o jeho částech – údech a orgánech.

I tohle počínání má ovšem svou, tentokrát uměleckou tradici – například v Shakespearově Kupci benátském s jeho librou masa.

Při svém uvažování mám na mysli prodej orgánů pro účely jejich transplantace. Ledviny, srdce, plic – ale i kosti a kůže, o krvi nemluvě. Tento artikl se mohl stát předmětem obchodování teprve poté, co pokročila molekulární biologie dost daleko, aby pochopila principy dědičnosti a vypracovala metody genetické identifikace či podobnosti jedinců, pro potřeby kontroly snášenlivosti transplantátu dárce v organismu příjemce.

Člověk zamýšlející se nad přítomností by se neměl vyhýbat ani úvaze o budoucnosti.

Do jaké oblasti se dá očekávat rozšiřování obchodního podnikání v blízkém budoucnu?

Myslím, že o jedné bych věděl.

Nákup a prodej lidských tělesných orgánů by se mohl rozšířit i do oblastí lidských, a především pak občanských práv. Není to vlastně nic tak úplně nového. Lidská práva jsou zcizována za každé války a revoluce – přičemž snahy o vyučtování se konají až po skončení politických, případně vojenských tažení, zpravidla s výsledkem velice ubohým; jako skoro vždycky, když vezme něco do ruky justice.

Proč tedy neučinit oficiálně a zákonně předmětem obchodu i občanská práva?

Jsem si jist, že by se našlo nemálo občanů, kteří by si teprve tehdy, když by jim někdo za jejich občanská práva trochu peněz nabídl, uvědomili, že nějaká občanská práva vůbec mají. Většine prostých lidí nejsou tahle práva vlastně k ničemu. Soudí totiž, že je úplně jedno, kdo zasedne v parlamentu či senátu; pro mnohé z nich je tohle důvod, proč vůbec volit nechodí. V případě českého Senátu byla takových občanů dokonce většina – asi 70 % potenciálních voličů.

Možnost nákupu a prodeje občanských práv by zdravě pročistila politické prostředí, hustě zamořené úplatky a podvody. Ten, kdo by viděl svou životní perspektivu v politické kariéře, by si prostě našetřil – a za své úspory nakoupil hlasy pro svou podporu. Naprosto legálně, včetně zaplacení daně. Odpadly by problémy s financováním politických stran; každá by měla to, co by si nakoupila, bez afér, fiktivních dárců z exotických zemí a dnes běžné korupce. Politika by se tak omezila na lidi, které to baví – a občané by si mohli v klidu hrát na písečcích svých chalup, zahrádek a věnovat se sbírání sovětských známek a pivních tácků, pěstování drobného domácího zvířectva, zpívání lidových písniček, pití piva a shánění ženských.

Jsem přesvědčen, že úhrn všeobecné spokojenosti obyvatelstva by vzrostl. Podstatně by se zvýšila transparentnost politické scény; odpadlo by placení drahých a zbytečných reklam a billboardů, volební slogany by se zjednodušily na prosté „kolik“ a „za kolik“.

A co víc – zase bychom se po čase mohli předvést Evropě a světu jako národ přemýšlivý a vynalézavý, se smyslem pro pokrok.

Prof. RNDr. S. Komenda, DrSc.

Na aktuální téma

Nový zákon o vysokých školách /III/

V tomto čísle přinášíme zatím poslední nahlednutí do nového zákona o vysokých školách (v porovnání s dosavadní první normou), tentokrát s tématem rozlišení bakalářského, magisterského a doktorského studijního programu:

Bakalářské studium získává konečně po letech své faktické existence i postupného rozvoje za účinnosti dosavadního zákona č. 172/1990 Sb. odpovídající definici v § 45. Není už pochyb, že i v případě tohoto studijního programu se jedná o plnohodnotné vysokoškolské studium a ne pouze jako dosud o „obsahově ucelenou jeho část“. Tento tří až čtyřletý typ vysokoškolského vysoce profesně orientovaného studia je krokem k celkové diverzifikaci a restrukturalizaci vysokého školství. K tomu přispívá i to, že je definitivně i svým zakotvením do rámce vysokoškolského zákona ostře ohraničen vzhledem ke studiu pěstovanému v postsekundárních formách profesně zaměřeného studia na vyšších odborných školách. Bakalářské studium přitom není jen první etapou magisterských studijních programů, ale v mnoha směrech znamená a bude znamenat kompletní profesní přípravu umožňující svým absolventům uplatnit se například v oblastech služeb, vybraných pedagogických a sociálních oborech. Předpokládána je ovšem i existence bakalářských studijních programů úzce spojených s magisterským studiem. Celkově vysoká míra dostupnosti mezi studijními programy je však žádoucí.

Oproti dosavadní právní úpravě se po skončení studia státní závěrečnou zkouškou jednoznačně přiznává titul „bakalář“.

Magisterský studijní program (§ 45) reprezentuje ono „klasické“ pojetí vysokoškolského studijního programu. Pro něj je podstatný široký teoretický základ odrážející nejnovější

stav vědeckého poznání. Proto je také charakteristicky spjat s tvůrčí činností učitelů a studentů. Magisterský studijní program připravuje své studenty pro povolání, kde je nezbytné dosáhnout hlubokých teoretických poznatků a schopnosti je tvůrčím způsobem uplatňovat.

Ustanovení o akademických titulech přiznáváných absolventům tohoto studijního programu se vyrovnává s velmi citlivým a pro nás tak typickým živým problémem jejich systematicky zatížené desetiletými změn. Legislativně zkombinoval zkušenosti se zákonnou úpravou platnou po roce 1990 s historickou tradicí českého vysokého školství. Absolventům tohoto studijního oboru je přiznán titul magistra, v oblasti umění magistra umění. Zachovány jsou i ostatní tituly pro absolventy magisterského studijního programu, jak je známe po roce 1990. Znovu je však možné dosáhnout akademických titulů RNDr., PhDr., JUDr., PharmDr., ThDr. nebo ThLic. To však po absolvování tzv. rigorózní zkoušky ověřující hlubší a podrobnější znalosti oproti magisterskému studiu.

Výraznou změnou je zakotvení **doktorského studijního programu** (§ 46). Účelem bylo sjednotit dosavadní systém výchovy vědeckých pracovníků a vedle toho existující postgraduální (doktorandské) studium v jeden systém přípravy k tvůrčí vědecké nebo teoreticko-umělecké práci. Významným hlediskem bylo vytvoření praxe porovnatelné s doktorským studiem v zahraničí.

Doktorský studijní program nahrazuje dosavadní studium postgraduální. Tím je vyloučena záměna tohoto studia s různými specializačními kursy, pro které se název postgraduální vžil. Celkově je doktorský studijní program odlišný od ostatních jak svým cílem, tak i „te-

chnologičtí“ procesu. Těžiskem je tu řešení konkrétního vědeckého problému, zpravidla pod vedením zkušeného vědeckého pracovníka. Poznatky z této práce pak budou obsahem požadované disertační práce. Problém s včasnou publikací původních vědeckých výsledků, na který se v praxi často naráží, je vyloučen připuštěním i pozdějšího publikování.

Nezanedbatelnou složkou doktorského studijního programu je zvládnutí odborných znalostí v rozsahu a hloubce, které umožní další studium, komunikaci i se zahraniční vědeckou obcí a oborovou orientaci. To jsou právě složky, které má za svůj cíl prověřit doktorská rigorózní zkouška.

Absolventům tohoto studijního programu se přiznává akademický titul PhD. uváděný za jménem, kterým se nahrazuje dosavadní titul Dr. Po dlouhých debatách jsme se tak přiklonili k praxi užívané v anglosaských zemích.

Studium doktorského studijního programu tak nahradí dosavadní vědeckou výchovu. Na řadě pracovišť tato vědecká příprava však probíhá a disertační práce jsou v různém stupni rozpracovanosti. Změna systému musí tedy proběhnout tak, aby zůstala zachována práva jeho účastníků a zachovaly se již dosažené vědecké výsledky. Tuto situaci upravuje ustanovení § 100 zákona. Vědecká výchova vedoucí k udělení vědecké hodnosti „kandidát věd“ již nebude po nabytí účinnosti (v tomto případě už po 1. červenci 1998) zahajována. Obhajoby kandidátských disertačních prací v rámci již zahájených a probíhajících procedur se podle zákona ukončí do 31. 12. 2001. Není tím vyloučeno, aby účastníci probíhajících vědeckých příprav byli na vlastní žádost přijati ke studiu v doktorském studijním programu.

Doc. ing. J. Hálek, CSc.,
náměstek ministra školství ČR

... a tento týden...

17. – 19. ZÁŘÍ

Sidia Olomouc: XXXI. sjezd České radiologické společnosti. Pořádá Česká radiologická společnost, Radiologická klinika LF UP.

18. ZÁŘÍ

Sportovní hala FTK UP, 16.00–21.00 hod.: volejbal SK UP – Mezinárodní turnaj žen.

19. ZÁŘÍ

Sportovní hala FTK UP, 8.00–21.00 hod.: volejbal SK UP – Mezinárodní turnaj žen.

ÚTV Hynaisova, 17.00 hod.: basketbal SK UP – UN Brno, starší dorostenky DL.

20. ZÁŘÍ

Sportovní hala FTK UP, 8.00–14.00 hod.: volejbal SK UP – Mezinárodní turnaj žen.

ÚTV Hynaisova, 9.00 hod.: basketbal SK UP – IMOS Žabovřesky, starší dorostenky.

Vybíráme z tisku O UP odjinud

Studenti UP, kterým za dva týdny začíná nový semestr, budou mít stejně jako v minulých letech problémy získat ubytování na kolejích. Letos zůstane bez kolejí téměř tisíc vysokoškoláků. V letošním roce nastoupí ke studiu zhruba dvanáct tisíc studentů. Kapacita kolejí je čtyři tisíce míst, počet žádostí o ubytování je ovšem vyšší. „Letos jsme obdrželi od studentů prvních ročníků 1 232 žádostí o přidělení kolejí. Vyhovět jsme mohli pouze 766. Z vyšších ročníků požádalo o koleje 3 484 studentů, ubytovány byly necelé tři tisíce,“ řekla Simona Balcárková z Rektorátu UP. Při rozhodování o přidělení kolejí rozhoduje podle Balcárkové několik kritérií. Nejen vzdálenost od místa bydliště a četnost spojů, ale také prospěch a sociální prostředí, z něhož student pochází. „Na sociální potřebnost se klade stále větší důraz,“ dodala Balcárková. V posledních letech se situace v počtu míst na olomouckých vysokoškolských kolejích příliš nemění. Zkomplikovala se po loňských povodních, kdy byli na kolejích ubytováni lidé, kteří přišli o střechu nad hlavou. Desítky vysokoškoláků navíc přišly o možnost nastěhovat se do „privátů“ v zaplavených částech města. „Rekonstrukcí přízemních objektů se nám letos podařilo navýšit kapacitu o dvě stě lůžek. V příštím roce by to mělo být dalších tři sta míst na

kolejích v Neředíně,“ poznamenala ředitelka Správy kolejí a menz Božena Pirklová. V případě, že univerzita získá dostatek finančních prostředků od ministerstva, v dalších dvou letech by měly být dokončeny další dva bloky v Neředíně s pěti sty lůžky. „Tím by se kapacita zvýšila celkem o tisíc lůžek, což by pokrylo současnou poptávku,“ dodala Pirklová.

(Bez kolejí zůstane téměř tisíc vysokoškoláků,
Hanácký den, 8. 9. 1998)

Poznámka redakce

Redakce Žurnálu UP vítá informace a náměty ze všech oblastí života Univerzity Palackého, především pak aktuální příspěvky nepřesahující počet 30–50 řádků. Vzhledem k omezenému rozsahu stran si redakce v opačném případě vyhrazuje právo příspěvky (s výjimkou odborných textů) krátiť.

V zájmu rychlého a bezchybného přenosu informací žádáme zájemce o uveřejnění textů v Žurnálu UP, aby své příspěvky redakci dodávali (pokud jim to dovolí technické zázemí) na disketách nebo prostřednictvím e-mailu (nejlépe v editoru T602).

Děkujeme za pochopení a spolupráci.
redakce Žurnálu UP